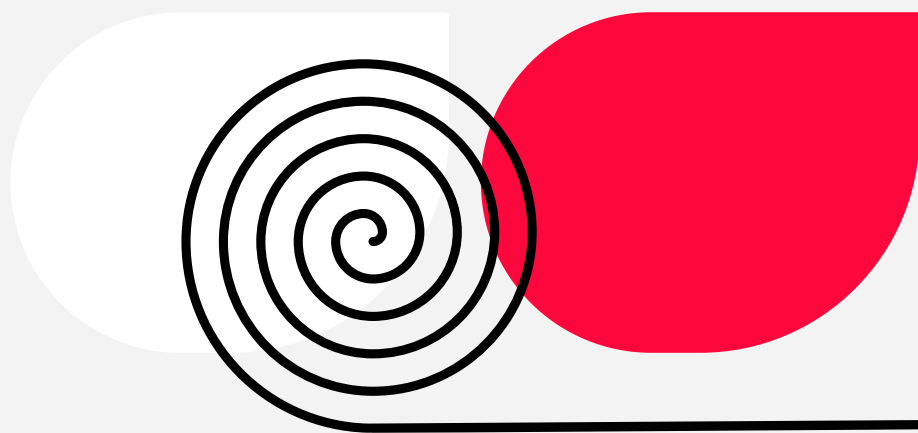
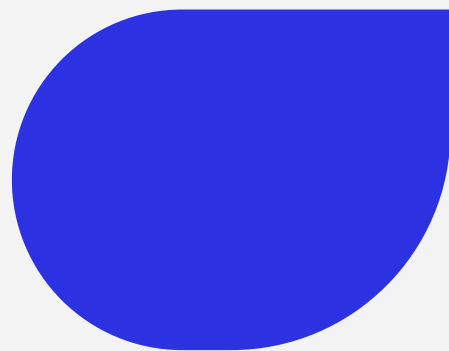

Making HERstory!

OZVĚNY ČESKÝCH
A GRUZÍNSKÝCH ŽENSKÝCH HLASŮ

ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JANA
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKĚTA ANNA
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JANA
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKĚTA ANNA
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JANA
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKĚTA
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JANA
MANANA ZUZANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKĚTA

Tato publikace vznikla v rámci projektu GLOW – podpora občanských lídrovských dovedností mladých žen v ČR a Gruzii, který je spolufinancován EU.

V rámci rok a půl trvajícího projektu se skupina deseti českých a deseti gruzínských mladých žen zamýšlela nad tématy spojenými s genderovými nerovnostmi, účastnila se řady workshopů s odborníky, poznala kulturu odlišné země a zorganizovala i vlastní komunitní projekty. Účastnice v rámci projektu také vyzpovídaly ženské vzory ze svého okolí a výsledek najdete v této sbírce rozhovorů.

Praha, 2024

**Co-funded by
the European Union**

Projekt realizovala nezisková organizace Agora CE o.p.s ve spolupráci s neziskovou organizací GLOW Georgia.

Agora CE o.p.s. je česká nezisková organizace, jejímž hlavním posláním je podporovat demokracii. Pracuje s obcemi i občany na zapojování participativních prvků do rozhodování a zároveň vzdělává dospělé i mládež k aktivnímu občanství, mediální gramotnosti, globální odpovědnosti i genderové rovnosti. Kromě České republiky působí na Balkáně a ve východní Evropě, konkrétně v Gruzii, Moldavsku, Bosně a Hercegovině nebo Arménii.

GLOW Georgia je nezisková organizace z Gruzie, která si klade za cíl pomáhat dívkám a ženám překonávat bariéry, kterým v Gruzii čelí. Zaměřuje se zejména na mladé dívky z regionů, které vede k aktivnímu občanství a lídrovství. Snižování genderových nerovností se snaží dosáhnout zejména neformálním vzděláváním a podporou dívek v jejich místních komunitách, aby se samy staly nositelkami změn a pozitivně měnily gruzínskou společnost.

Na publikaci se autorsky podílely:

Nikola Bobeková, Jasmine El Welaily, Kateřina Kubišová, Martina Iva Šoltová, Michaela Jelenová, Markéta Plešková, Markéta Richterová, Klára Polívková, Lizi Khundadze, Mariam Samarjishvili, Mariam Goginashvili, Nino Javidze, Mariam Beradze, Ana Ghughunishvili, Tatia Svimonishvili, Nini Kochalidze, Mariam Lomidze, Mari Malvenovi.

Velké dík patří všem respondentkám.

Obsah

O důležitosti ženských vzorů	8
Anna Abesadze	10
Zuzana Bobeková	13
Ketevan Khitarishvili	17
Mira Košťálková	19
Ketevan Okruashvili	22
Markéta Marková	25
Manana Kapetivadze	25
Lucie Jarkovská	30
Manana Barbakadze	33
Jana Jebavá	36
Manana Modebazde	38
Ivana Kolmašová	40
Mariam Pavliashvili	42
Ivana Dvořáková	44
Mariam Potskhverashvili	46
Daniela Nováková	48
Nato Gubeladze	50
Tako Tumanishvili	53

O důležitosti ženských vzorů

Psal se rok 2004. Mark Zuckerberg založil Facebook, natáčel se třetí díl filmového Harryho Pottera, Česko vstoupilo do Evropské unie a mně bylo deset a strašně ráda jsem četla. Připravovala jsem se na svůj první úplný referát do hodiny literatury. Dostali jsme zadanou celou knihu, kterou jsme měli doma přečíst, napsat o ní zápis do čtenářského deníku a pak ji představit celé třídě.

Na mě tehdy padla kultovní česká klasika, na které vyrůstal můj táta, děda a pravděpodobně i praděda – Rychlé Šípy od Jaroslava Foglara. Pamatuji si jen to, že to je příběh party pěti kamarádů, kteří zažívají skvělá dobrodružství. A mně se vůbec nelíbil.

Problém nebyl v tom, že to byla stará kniha, psána pro devítileté dítě v roce 2003 trochu směšným jazykem. Problém byl v tom, že v knize bylo dobrodružství jen pro kluky. Já se s příběhem prostě nemohla identifikovat. Mému desetiletému já chyběl element odvážné chytré školačky, která nesedí poslušně v koutě a potichu si kreslí, ale která ta dobrodružství zažívá taky. Protože já je zažívat chtěla a chyběl mi k tomu vzor.

Úkol „nakresli vědce“ byl poprvé na amerických a kanadských základních školách otestován více než před padesáti lety. Spočívá v jednoduchém zadání – žáci mají nakreslit, jak si představují člověka, který se oddává vědeckému bádání. Z tehdejších pěti tisíc studentů nakreslilo vědce jako ženu osmadvacet žáků, tedy méně než jedno procento. Ve zbytku sešitů se pravděpodobně vyjímal pán se zkumavkou, protože vědec byl možná táta, strejda, děda, soused nebo známý. Stejně jako někdo, kdo má dobrodružný život. Ne však máma nebo babička. Možná vás napadne, že je to duch doby okolo roku 1950 i 2000.

Když tento test dostal stejný počet amerických žáků v roce 2018, čtvrtina nakreslila vědkyni. Pokrok? Ano, ale výsledek hlavně poukazuje na to, jak jsou restriktivní stereotypy genderových rolí stále zakořeněné a jak zásadní je zviditelňovat ženské vzory, aby se s nimi mohly dívky identifikovat. A to zejména ty, které uspěly v oborech, kterým dlouho dominovali muži.

Ve zkratce, vidět je věřit. Dát vědkyni i postavě v knížce pro děti tvář i povahové vlastnosti živé ženy. Té, se kterou se můžeme ztotožnit. Je složité chtít být kosmonautkou, když jsme nikdy o žádné neslyšeli. Vzory nám poskytují a rozšiřují možnosti toho, co je možné. Ženské vzory inspirují další ženy, aby byly ambicióznější a mířily výš. A v neposlední řadě nám zkušenosti jiné ženy mohou dát návod, jak toho svého snu dosáhnout.

Historie byla dlouhou dobu dějinami mužů. Mám velkou radost, že vám nyní můžu představit historii osmnácti malých velkých žen z Česka a Gruzie. Jsou to příběhy odvahy, vytrvalosti, nezlomné vůle, odhodlání, víry v sebe sama i ve své sny. Ženy z měst i vesnic, různého věku, ale i odlišných životních zkušeností. Zdravotní sestra, lokální politička, fyzička, sportovkyně, učitelka, podnikatelka, umělkyně nebo třeba novinářka. Jiné, ale přece stejné. Všechny jsou vzorem jedné mladé účastnice našeho projektu. Všechny ukazují, že ženy mohou být vším, čím být chtějí. Že ženské příběhy z našeho blízkého okolí jsou pro naše vnímání toho, co v životě můžeme dokázat, nepostradatelné. Že ženy patří všude.

Přeji vám, abyste svou vlastní inspiraci našli v jejich příbězích i vy.

Monika Durajová
Koordinátorka projektu

ANNA ABESADZE

Ženská síla, odhodlání a vytrvalost dosáhnout svých snů. S gruzínskou akademičkou a pracovníci v neziskové organizaci o práci, wellbeingu, lokálních ženských vzorech i genderových nerovnostech.

LIZI KHUNDADZE

Anna Abesadze je úspěšnou akademičkou i koordinátorkou v neziskové organizaci. „Když jsem ještě chodila do školy a neměla vybranou konkrétní profesi, které bych se v budoucnu chtěla věnovat, viděla jsem samu sebe hlavně jako nezávislou ženu, která pracuje nejspíš v nějaké velké mezinárodní organizaci a zasazuje se o pozitivní změny.“ Velkou inspirací jí byly GLOW kempy – prázdninové kempy pro mladé dívky, které v Gruzii organizuje stejnojmenná nezisková organizace GLOW. Neméně důležité byly ženské vzory, které potkávala doma. „Byly to právě ony, kdo mi ukázal, že pozitivní změna může vyklíčit i v malé vesnici v Gruzii.“ Přes různé výzvy, jako je boj s imposter syndromem nebo genderovými stereotypy, se v průběhu let naučila vytrvalosti a důvěře ve vlastní schopnosti. Nedávno byla nominována mezi finalisty mezinárodní ceny pro učitele a další vzdělavatele v kategorii Významný přínos ve vzdělávání. Chce inspirovat v boji proti genderovým stereotypům, ale také k oslavě každého úspěchu na cestě k dosažení vlastních cílů.

Co vás přivedlo k vaší profesi?

Momentálně pracuji jako poradkyně rektora a přednášející na Univerzitě Grigola Robakidzeho v Tbilisi v Gruzii a zároveň jsem koordinátorkou jednoho z programů v mezinárodní neziskové organizaci World Vision International. Pohybují se tak mezi třemi pracemi.

Když se zamyslím nad tím, co mě inspirovalo vybrat si tuto kariérní dráhu, tak se vracím zpět ke své zkušenosti v GLOW kempech. Tam jsem se setkala s působivým obrazem silné, nezávislé ženy, vášnivě oddané své práci. Když jsem ještě chodila do školy a neměla vybranou konkrétní profesi, které bych se v budoucnu chtěla věnovat, viděla jsem samu sebe hlavně jako nezávislou ženu, která pracuje nejspíš v nějaké

velké mezinárodní organizaci a zasazuje se o pozitivní změny.

GLOW kempy, na kterých jsme se v průběhu léta setkávaly se spoustou inspirativních žen, byly pro mě zásadním startovacím můstkem a jsem za tuto skutečnost nesmírně vděčná. Pamatuji si, jak jsme v průběhu jedné aktivity poslouchaly velmi povzbuzující písničku Christiny Aguilery – Jsem krásná, v originále je to I am beautiful. Text, konkrétně věta „nehleď na to, co říkají“, ve mně silně rezonovala a nastínila mi důležitost sebevědomí na cestě, kterou jsem si pro sebe jako ženu naplánovala. Tento moment mě utvrdil v tom, že se chci věnovat něčemu smysluplnému.

Narazila jste během své kariéry na nějaké překážky nebo problémy proto, že jste

Žena? Pokud ano, jak se vám je povedlo překonat?

Ano. Především stále přetrvávající genderové a věkové stereotypy. Nejednokrát se mi stalo, že mě někdo podceňoval, protože mladá žena přece nemůže excelovat v akademickém sektoru a zároveň v mezinárodní organizaci.

Mou osobní výzvou je boj s imposter syndromem, tedy s tím, že i přes prokázané výsledky a úspěchy o svých schopnostech často pochybuji. I přes tvrdou práci se mi občas do hlavy vloudí myšlenky, že si úspěch nezasloužím. Ani řada školních stipendií a pracovních ocenění nepomohla tento jev z mé hlavy úplně vymazat. Překonávat tyto výzvy vyžaduje směsici odhodlání, odolnosti a proaktivního přístupu. Jedna z efektivních strategií je pro mě vrhnout se do práce s vášní a celým svým srdcem. Tím, že jsem se vždy snažila být autentická a vydat ze sebe to nejlepší, jsem v řadě případů všem pochybovačům dokázala, že gender a věk nehrají žádnou roli.

Setkala jste se během své kariéry s diskriminací?

Během akademických konferencí jsem se setkala s ironickým přístupem k mému výzkumu i s tím, že na mě někdo útočil v momentě, kdy se kladly přednášejícím otázky. Ty směřovaly více na zpochybnění validity mého výzkumu než na to, čemu se výzkum doopravdy věnoval.

Vždy jsem odpovídala s klidem a rozvahou a přesunula jsem těžiště odpovědi na podstatu mé práce. Snažím se tyto zkušenosti potom dále šířit a lobbovat za větší inkluzivitu. Je důležité, aby o tom věděli i organizátoři konferencí a sami se zasazovali o respektující prostředí a dotazování.

Tyto události ve mně podněcují osobní a profesní posun, jsem potom ještě více odhodlaná zasazovat se o rovnější akademické prostředí.

Zažila jste ve své kariéře nějaký zlomový moment nebo zásadní úspěch? Co pro vás osobně znamená?

Mám velkou radost, protože jsem byla nedávno vybrána jako jedna ze třinácti finalistů mezinárodní ceny za vzdělávání GESS Education Award v kategorii Významný přínos ve vzdělávání za rok 2023. Toto ocenění pro mě znamená zlomový okamžik, protože potvrzuje, že ve své akademické kariéře mířím dobrým směrem.

Být vybrána z devíti set vzdělavatelů ze šedesáti zemí světa ve mně budí pokoru, ale je to pro mě také zdroj inspirace. Tato cena zdůrazňuje pozitivní vliv kolektivního úsilí a sdílené oddanosti změně a pokroku ve vzdělávání na celém světě. Osobně je tento úspěch zdrojem upřímné hrdosti a motivace pokračovat v budování více rovnocenného akademického prostředí skrze globální snahy a projekty.

„Pozitivní změna může vyklíčit i v malé vesnici v Gruzii.“

Kdo vám byl na vaší profesní cestě největší inspirací a vzorem? Jakým způsobem vás ovlivnil?

Moje inspirace pramení zejména od žen z méj komunity, které dosáhly svých snů pomocí pracovitosti a vlastního odhodlání. Jejich dopad není celosvětový, ale byly to právě ony, kdo mi ukázal, že pozitivní změna může vyklíčit i v malé vesnici v Gruzii. Jejich příběhy a zkušenosti mi dokázaly, že transformační cesta může začít doma.

Daří se vám skloubit kariéru i s osobním životem?

Když jsem ještě studovala na univerzitě, byla jsem velmi cílevědomá a měla jsem potřebu se neustále překonávat. Byla jsem juniorní výzkumnice, měla

stáž, práci a učila se nový jazyk.

Toužila jsem po úspěchu. Po určité době jsem se ocitla v začarovaném kruhu pracovních a školních povinností, kdy jsem pracovala nonstop každý den od rána do noci. Jedním z krajních momentů bylo, když jsem poslala svému šéfovi e-mail ve tři ráno. Tehdy jsem si naplno neuvědomovala důležitost odpočinku a mentálního i fyzického zdraví. Naučila jsem se oceňovat a praktikovat holistický přístup, který staví nejen na pracovním úspěchu, ale také na důležitosti well-beingu, času stráveného s rodinou a osobní spokojeností. Úspěch je úspěchem jen tehdy, pokud zahrnuje všechny aspekty života.

Jaký vliv na vás měla kultura, ze které pocházíte a osobní životní zkušenosti?

Kulturní pozadí, ve kterém jsem vyrůstala i osobní zkušenosti měli na to, kým jsem, velký vliv. Myslím, že zásadně zformovaly můj přístup k životu i k práci, který je založen na empatii, kulturní inteligenci, oceňování různých pohledů i názorů a zejména inkluzivnímu zapojení. Neméně důležitou roli v tomto hrálo překonávání genderových stereotypů a podpora kolegů, kteří čelí různým druhům překážek.

Co byste poradila mladých dívkám a ženám, které by rády ve svých komunitách odstranily genderové stereotypy?

Pro každého, kdo chce bojovat s genderovými stereotypy - cesta začíná vírou v sebe sama. Prioritizujte vlastní vzdělání a najděte si mentorku, která vám bude schopna poskytnout podporu a vedení. Vybudujte si síť podobně smýšlejících žen a dívek, zpochybňujte společně stereotypy a hlavně vydržte i přes všechny překážky. Obhajujte svůj hlas a buďte průkopnicemi v boření společenských norem. Podporujte se s ostatními dívkami navzájem. A nezapomeňte oslavovat každý malý úspěch na vaší jedinečné cestě.

Jakým způsobem se vyvinuly genderové překážky v Gruzii za posledních pár let a jaké výzvy v této oblasti stále přetrvávají?

V Gruzii, konkrétně v Tbilisi, prošly genderové bariéry a překážky signifikantní změnou. Historicky měla gruzínská společnost velmi tradiční podobu s přesně stanovenými genderovými rolemi. V posledních dekádách si můžeme všimnout zásadních proměn, které podporuje nejen pokrok ve společnosti, ale také změna legislativy a celkové

rozšíření povědomí o problematice mezi stále větší počet lidí.

Jedna z pozitivních změn je stále větší počet Gruzínek, kterým se dostává univerzitního vzdělávání a které pracují v nejrůznějších odvětvích. Tato změna podpořila více inkluzivní a diverzifikované pracovní prostředí. Nicméně, problémy stále přetrvávají, zejména v oblasti genderové podmíněného násilí, nerovného zastoupení žen ve vedoucích pozicích a také ve společenských očekáváních. I přes legální snahu zmírnit výskyt případů domácího násilí působí stále četné případy znepokojivě. Přístup žen k vedoucím pozicím jak ve veřejných funkcích, tak v soukromé sféře stále čelí překážkám a reflektuje zakořeněné genderové stereotypy.

Společenská očekávání ohledně tradičních genderových rolí a stále trvajících genderových stereotypů stále ovlivňují to, jakým způsobem si řada žen vybírá svou budoucí profesi i to, jaké příležitosti se jim v životě naskytanou. Pro to, aby se v Tbilisi i v celé Gruzii snížily genderové nerovnosti, musíme požadovat kulturní změnu a také změnu ve vnímání a přemýšlení lidí. I přes to, že nějaký posun je v této oblasti vidět, stále je na čem pracovat.

Co byste vzkázala čtenářům tohoto rozhovoru? Máte pro ně nějaké poselství?

Poselství vytrvalosti, podpory a důležitosti přijetí vlastní unikátní cesty životem. Moje zkušenosti v akademické sféře, ale i v mezinárodní neziskové organizace mě naučila hodnotu toho, zůstat věrná svému vlastnímu přesvědčení. Chtěla bych, aby se čtenáři, a zejména mladé ženy, které se teprve na svou kariéru cestu chystají, připravili na to, že překážky jsou neodmyslitelnou součástí této cesty, ale nejsou nezvladatelné. Můžete se setkat s diskriminací, pochybami, stereotypy, ale když do toho dáte své srdce, podaří se vám přes ně přenést. Stejně důležité je nezapomínat na odpočinek, čas strávený s těmi, které máme rádi a osobní pohodu.

Zároveň bych si přála, aby můj příběh sloužil jako inspirace v bourání genderových stereotypů, odhodlání pokračovat i přes překážky a také oslavy každých úspěchů, malých i velkých. V neposlední řadě doufám, že tento rozhovor může někoho inspirovat, aby si šel za svým snem, svou vášní a smysluplně přispěl k čemukoli, co se rozhodne v životě dělat.

ZUZANA BOBEKOVÁ

„Každý člověk má schopnost empatie v sobě, jen muže k tomu jako společnost nevedeme,“ říká školní psycholožka.

NIKOLA BOBEKOVÁ

Školní psycholožka s bohatými zkušenostmi z manažerského prostředí, mateřství a osobního boje s rakovinou prsu přináší do školního prostředí emoční výchovu a prožívání. Její životní příběh ukazuje, jak osobní krize může vést k uvědomění si hodnoty času a smyslu života. „Není čas ztrácet čas a nechávat věcem volný spád. Uvědomila jsem si, že chci svůj život formovat, a dávám mu směr,“ sdílí. Zároveň mluví o podpoře pracovního návratu žen po narození dítěte. Bobeková věří, že ženy po mateřské jsou připravené realizovat se a přinést do společnosti pozitivní změny prostřednictvím svých schopností organizace, improvizace a rychlého rozhodování.

Jaká byla vaše cesta k psychologii?

Když jsem se rozhodovala po střední škole, kam jít na vysokou, tak jsem věděla, že chci pracovat s lidmi. V podstatě jsem si dokázala představit jít na jakoukoliv školu, protože v každé práci bych našla něco, co by mě bavilo. Myslím si, že pokud bych nevystudovala psychologii, tak bych ji měla jako hobby. Velmi mě zajímá to, jak funguje lidská duše, psychika, její zdraví, emoce, vztahy k druhým i k sobě.

Myslím si, že impulsem, proč jsem se rozhodla jít nakonec studovat psychologii, bylo to, že jsem si potřebovala dokázat, že mě přijmou. Asi to podpořilo i to, že jsem hledala v té době ocenění zvenku. Jak vypadám v očích druhých, pro mě jako mladou ženu tehdy mnoho znamenalo. Na střední škole jsem si přivydělávala modelingem. Měla jsem potřebu to intelektuálně vyvážit.

Proč jste si nakonec zvolila specializaci psycholožky ve školách?

Cesta k práci školní psycholožky jednoduchá nebyla. Když jsem začínala, nebyla školní psychologie moc rozšířená. Byla jsem první a jediná školní psycholožka v mém městě. Musela jsem si hledat vlastní cestu, jak tuto práci dělat, a bez životních a pracovních zkušeností to bylo vcelku obtížné.

Byla jsem tehdy velmi zaměřená na výkon, a proto jsem po pár letech odešla pracovat do mezinárodní společnosti, kde jsem se nakonec stala manažerkou pro rozvoj a vzdělávání zaměstnanců. Velmi mě motivoval úspěch a posun. Podáte výkon, odprezentujete, máte za to ocenění, peníze, status a další benefity.

Proto pro mě bylo těžké potom odejít na mateřskou dovolenou s mojí nejstarší dcerou. Měla jsem pocit, že moji práci není vidět. Starala jsem se o miminko a o domácnost a bylo pro mě fyzicky i energeticky těžké zvládnout první rok. A stejně jsem měla pocit, že za mnou není vidět výsledek, že to nedávám tak, jako ukázkové supermatky.

Jsou podle vás ženy na mateřské dovolené ve společnosti dostatečně doceňované?

Určitě nejsou. Společnost nás už od základní školy učí zaměřovat se na rychlý výkon a jeho ohodnocení. Péče o malé miminko je ale pomalý proces, který je neskutečně náročný. Žena se přizpůsobuje nové roli, třídí priority, hledá se. Ten, kdo to zažil, si umí lépe představit, jaké to je. Myslím, že by mělo být umožněno jít na rodičovskou dovolenou i mužům, když chtějí. Je to zkušenost k nezaplacení.

Přála bych si, aby potenciálu žen po rodičovské dovolené společnost vhodně využila, protože ženy se během tohoto období opravdu posunou ve svém přemýšlení a v pohledu na život. Změní je to k lepší, dokonalejší verzi sama sebe. Po mateřské jsou ženy připravené se realizovat, mají lepší schopnosti organizování, improvizace a rychleji dělají zodpovědná rozhodnutí.

Jaký máte názor z pohledu psychologa na to, že jsou vlastnosti jako empatie nebo schopnost se o někoho starat přisuzovány ženám? Je to tak přirozené, nebo na to má vliv společnost?

Každý člověk má schopnost empatie v sobě, jen muže k tomu jako společnost nevedeme. Jako školní psycholožka se už v mateřských školách snažím mluvit o emocích, jak jsou přirozené u všech lidí. Kladu velký důraz na to, že všechny emoce jsou v pořádku, u holek i u kluků. Učíme se s dětmi postupně emoce poznávat a zvládat. Učíme děti toleranci, proto si například k povídání beru obrázky různých dětí z různého prostředí.

**„Není čas ztrácet čas
a nechávat věcem volný spád,
chci svůj život formovat
a dávám mu směr.“**

Ve školách debatujeme třeba i o tom, jestli jsou některé sporty jen pro muže, nebo jenom pro ženy. Děti samy přicházejí na to, že když daný sport

člověka baví, nemusíme ho odsoudit, když zrovna nezapadá do představy společnosti o tom, kdo by ho měl nebo neměl dělat.

Váš manžel byl na rodičovské dovolené, jakou s tím máte zkušenost?

Po prvním roku mateřské dovolené jsem se vrátila do práce a s dcerou zůstal doma manžel. Manžel se skvěle věnoval na sto procent dceři, ale další domácí práce, které bych normálně stihla, kdybych byla doma, zůstaly na mně. Takže moje zkušenost je taková, že jsem nakonec měla práce dvě – jednu placenou a druhou neplacenou doma. Dost nám to narušilo takové stereotypní fungování domácnosti a byli jsme zmatení, protože jsme si v té době nedokázali definovat, co kdo bude mít na starost. Jsme docela dobrodružné typy a rádi improvizujeme, ale bylo to náročné pro oba. Nicméně si myslím, že se to za těch osmnáct let už dost posunulo a změnilo. Tehdy nám dost chyběl nějaký vzor, ve společnosti se o tom dostatečně nemluvilo. Můj manžel pracuje ve švédské firmě, která už v té době velmi podporovala otcovskou rodičovskou dovolenou. Je dost možné, že kdyby byl v jiné firmě, nedostal by dostatečnou podporu od zaměstnavatele. Reakce naší širší rodiny nebyla zpočátku úplně podporující. Byli v šoku, moje máma byla zklamaná. Potřebovali čas, aby tuto skutečnost přijali.

Máte tři děti, jak pokračovala vaše zkušenost s mateřstvím?

Zhruba po třech letech jsem zase odcházela na mateřskou dovolenou. Tehdy byla ekonomická krize ve světě, takže jsem se trochu uklidnila, že mi v práci nic neutíká. Tak jsem se mnohem víc věnovala mateřství, výchově a domácnosti. A rovnou jsem plynule zůstala doma s třetím dítětem. Dokázala jsem si čas s rodinou lépe zorganizovat, užít a vědomě nacházet věci, které jsou pro mě smysluplné, užitečné a které mě naplňují. Byla jsem si jistá v tom, že tohle je teď má role, sem patřím a chci to udělat na sto procent podle svých představ a nejlépe, jak v danou chvíli dovedu.

Společnost tak trochu tlačí ženám, jak by měly vypadat, a tohoto ideálu je těžké po porodu dosáhnout. Jak se na to díváte vy?

Po porodu jsem neměla problémy se vrátit do kondice, tak jsem se na to moc nesoustředila. Spíš jsem se věnovala praktickým věcem, které s miminkem přichází. Myslím si, že tento problém je naprosto zbytečný a je smutné, že vůbec existuje.

Ale mám srovnání s jinou vlastní zkušeností, která se týká těla a tlaku společnosti na vzhled. Prošla jsem si rakovinou a to, jak žena vypadá po porodu, je naprosto nesrovnatelné s tím, jak vypadá po onkologické léčbě. Přijít o celkový vnější vzhled, jako vlasy, řasy, a hlavně prsa v průběhu nemoci a léčby, s ženou pohne mnohem víc než pár kilo nebo povislá kůže po porodu.

Muselo být opravdu těžké ztratit typicky ženské věci, jak jste se s tím vyrovnala?

Ty tělesné ztráty jsem k mému překvapení celkem dobře zpracovala. Samozřejmě to chtělo nějaký čas a bylo to bolestivé, ale nebylo to pro mě tak těžké, jako zásah do role matky. Mnohem těžší než ztratit vlasy je uvědomit si, že možná nestihnu předat svým dětem všechno, co bych chtěla. Tolik jsem jim toho chtěla říct, spousta je toho naučit a představa, že bych to nestihla, je hrozná. Možná proto, když jsem se z toho dostala, se můj přístup k rodině a k životu celkově velmi změnil. Je jiný a vědomější. Předtím jsem výchovu brala víc intuitivně. Uvědomila jsem si, že není čas ztrácet čas a nechávat věcem volný spád, že chci svůj život formovat a dávám mu směr.

Tehdy jsem se doopravdy poznala a už jsem nepotřebovala hledat svou hodnotu ve vztahu k okolí nebo v potvrzení od ostatních. Dospěla jsem k tomu, že jsem sama sobě jediným kritikem, velmi laskavým. Snažím se, aby mi laskavá zpětná vazba směřem ke mně pomáhala smysluplně využít talenty, dary a možnosti, které mám.

Pomohly vám ženy z vašeho okolí překonat těžké chvíle?

Nejvíce u mě stála nejbližší rodina, společně jsme si prošli náročným rokem. V průběhu léčby jsem také cítila velkou podporu mých ženských kamarádek, až takové soustředění ženské síly na dálku, protože mám mnoho kamarádek na Slovensku i různě ve světě. Byly jsme stále v kontaktu přes sociální sítě nebo mě i přijely navštívit. Teď to nechci nijak shodit, protože opravdu dělaly, co mohly, a držely mě nad vodou, ale neměly, a doufám, že ani nebudou mít, tuto zkušenost. Proto mi velmi pomohlo, když jsem se zkontaktovala s iniciativou Bellis, což je projekt Aliance žen s rakovinou prsu.

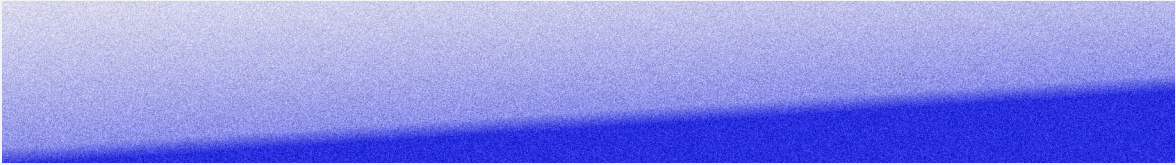
„Každý člověk má schopnost empatie v sobě, jen muže k tomu jako společnost nevedeme.“

Zaměřuje se na pomoc a podporu mladých pacientek v produktivním věku, které procházejí nebo prošly léčbou spojenou s nádorovým onemocněním prsu. Všechny mají stejnou zkušenost, proto se mohou navzájem podpořit nejen emocionálně, ale také praktickými radami. Mám pocit, že občas tu emoční podporu zanedbáváme a soustředíme se jen na řešení, ale sdílet to, čím procházíme, a být pochopeni, je hrozně důležité. Jsem velmi ráda, že Bellis funguje. Je důležité mít někoho, kdo vám řekne: „Nejsi na to sama, jsme tady s tebou, jsme tady pro tebe, zvládneš to.“ A také hraje velkou roli to, že je v komunitě mnoho vyléčených pacientek – to dodává naději novým členkám.

Jak jste se po tomhle všem vrátila zpátky k psychologii?

Po léčbě se mi podařilo najít si pracovní místo, ve kterém se cítím velmi dobře, se skvělým kolektivem kolegyně. Děláním to, co mě baví a naplňuje, kde se cítím užitečná. Řekla jsem si, že pokud teda někde budu pracovat, tak ať to je tak, jak to chci, a jak to cítím. Mám výcvik v kognitivně-behaviorální psy-

choterapii, ale více mě to táhne k muzikoterapii, proto jsem se osmělila a obohacuji si psychologickou praxi využitím hudby a zvuků. Otevírá mi to cestu k dětem, pomáhá zpracovat situace ve třídách a taky třeba i uvolnit stres, který je ve školách častý společník.

Zapojujete se i do dalších aktivit v práci s dětmi, třeba pořádáte dětské letní tábory. Co vás k tomu vede?

Moje motivace pramenila z potřeby seberealizace. Tuto myšlenku jsem měla hrozně dlouho v hlavě. Hromadilo se mi z různých teambuildingů mnoho her, které by děti bavily a rozvíjely, ale ve škole na to není prostor ani čas. A taky v době, kdy jsem s tábory začínala, byly moje děti v mladším škol-

ním věku, takže se mi líbilo, že je mám s sebou a můžu i jim zprostředkovat zážitek z týmových aktivit. No a stala se z toho hezká tradice, která se opakuje již šestým rokem. Mnoho jsem se tím naučila.

Máte nějakou ambici v horizontu příštích deseti let, nějaký sen, který byste si chtěla splnit?

Chtěla bych se víc věnovat muzikoterapii, ve které už mám výcvik a praxi, ale stále je co zlepšovat. Hudba je mocná a v terapii dokáže pomoci beze slov. To je spíš pracovní cíl. A osobně bych si ráda dopřála více času na sebe a ideálně i chodit brzo spát. Pracuji na tom, ale zatím zůstávám noční sovou.

KETEVAN KHITARISHVILI

„Byla bych ráda, kdyby genderové propasti v jednotlivých profesích vymizely,“ říká gruzínská učitelka občanské výchovy.

MARIAM SAMARJISHVILI

Ketevan Khitarishvili je třiačtyřicetiletá učitelka občanské výchovy v malém gruzínském městě. Učitelství bere jako poslání a prací s dětmi se snaží zanechat na budoucích generacích pozitivní dopad. Učitelé mají podle ní obrovský vliv na společnost. „Pokud existuje kvalitní komunikace mezi studenty a učiteli, mohou spolu vytvořit skvělé nápady a navzájem se podněcovat, což se projeví později také ve společnosti,“ říká. Jednou z oblastí, kterou se snaží změnit, jsou genderové stereotypy týkající se výběru povolání. „Někteří lidé stále definují práci i osobnost druhých na základě genderu. Je to důsledek stereotypů, se kterými nesouhlasím. Jaký je rozdíl mezi mužským a ženským mozkem? Mozek je mozek a práce je práce.“

Byla práce učitelky váš celoživotní sen?

Jako malá jsem chtěla být učitelkou, byl to můj dětský sen. V určité části života jsem ale měla pochybnosti – myslela jsem si, že učitelství nepřinese životní úspěch. Znejistělo mě to, ale i přesto jsem si učitelství vybrala. Vlastně si sama sebe ani nedokážu představit v jiné roli.

Co je na učitelství podle vás nejzajímavější?

Komunikace s dětmi a mládeží, to je ta nejvíce zajímavá část. Je to jako objevovat kulturu, která je ještě nedotčená a neobjevená, nikdy nevíte, co na vás čeká. Takové je to bezstarostné prostředí, které každé dítě kolem sebe vytváří.

Mohou mít učitelé nějaký zásadní dopad na to, jak vypadá dnešní svět?

Učitelství hraje zásadní roli ve formování osobnosti. Čas, který děti tráví ve škole, je zdrojem hlubokých znalostí, dovedností a zkušeností. Učí se spoustu věcí, pozorují své spolužáky i další dospělé a mění se a rostou na osobnostní úrovni. To vše se potom projevuje v jejich komunitě i ve společnosti jako v celku. Pokud existuje kvalitní komunikace mezi studenty a učiteli, mohou spolu vytvořit skvělé nápady a navzájem se podněcovat, což se projeví později také ve společnosti.

Jaký vliv má naopak společnost na učitelství?

Myslím, že je mýtus to, že učitelé musejí mít nějaké superschopnosti, ale něco na tom pravdy bude. My učitelé musíme do určité míry naplňovat očekávání společnosti a ne vždy se to povede. Může nám to ale zároveň poskytovat motivaci zlepšovat se.

Setkala jste se v průběhu své kariéry s nějakými genderovými předsudky?

Často narážím na prohlášení typu: „Jak může být muž učitel?“, „Kluci mají jiné mozky, matematika jim jde lépe“ a podobně. Někteří lidé stále definují práci i osobnost druhých na základě genderu. Je to důsledek stereotypů, se kterými nesouhlasím. Tyto stereotypy existují ve všech profesích a školství bohužel není výjimkou. Výsledkem je, že v současné době je mezi učiteli daleko více žen, zatímco většina technických profesí je zase obsazena muži, což je velmi smutné. Jaký je rozdíl mezi mužským a ženským mozkem? Mozek je mozek a práce je práce.

Jste toho názoru, že větší zastoupení mužů i žen ve všech profesích by pomohlo zmírnit tyto stereotypy?

Samozřejmě. Když si potom každý najde to svoje, v čem by se chtěl realizovat, nebude se muset chovat podle nějakých zkreslených společenských představ. Lidé budou méně odsuzovat druhé a ti, kteří se budou chtít stát učiteli, tak se nebudou muset brzdit nebo stydět. Nebude už pro nikoho překvapující, když se kluci budou chtít stát hudebníky nebo učiteli umění. Proč by to mělo být překvapující? Opravdu tomu nerozumím.

Pokud lidem dáme objektivní a spolehlivé informace o genderu a profesích, nebudou se tyto dvě kategorie bít mezi sebou. Nedostatek informací zabraňuje lidem, aby si mohli utvořit nezabarvenou představu, a podporuje škodlivé genderové stereotypy. Byla bych ráda, kdyby genderové propasti v jednotlivých profesích vymizely.

Přemýšlela jste někdy, že byste změnila kariéru?

Ne, nikdy. Zbožňuji svoji práci. Učitelství mě velmi naplňuje, věnovat se dětem je poslání. Snažím se na sobě neustále pracovat a vyvíjet se, abych mohla na budoucích generacích zanechat pozitivní dopad.

Co vás ještě na práci učitelky motivuje?

Studenti a žáci jsou mým zdrojem motivace, naděje, nových příkladů i objevů. Nové pohledy, nápady i zpětná vazba přichází od nich. Je velmi obohacující s nimi diskutovat a vyměňovat si názory. My učitelé chceme vidět svět jejich očima. Tohle je pro mě velký pohon.

„Byla bych ráda, kdyby genderové propasti v jednotlivých profesích vymizely.“

Co byste vzkázala mladým, kteří o učitelské profesi přemýšlí?

Budte trpěliví. To je to hlavní, co je potřeba. Kromě vzdělání potřebujete umět naslouchat hlavně sobě a nenechat se odradit, pokud je toto opravdu váš sen. Být učitelem není vůbec tak špatné, i když část společnosti si myslí něco jiného.

MIRA KOŠTÁLKOVÁ

„Každý student by si měl zkusit podnikat,“ říká úspěšná česká kavárnice, která v periferní městské čtvrti vybudovala živé komunitní centrum.

MARTINA IVA ŠOLTOVÁ

Od studia vzdělávání dospělých a práce v korporátu k vlastní kavárně, která je pulzujícím centrem jedné městské okrajové čtvrti v Praze, někdy vede cesta celoživotního snu a někdy je to náhoda. Mira Košťálková si koupila v roce 2015 kavárnu v pražském Braníku, periferní čtvrti, s příhodným názvem Periferie Cafe. Začátky podnikání ale nebyly snadné. O devět let později zde stojí živé místo s prémiovou kávou, plné komunitních aktivit, které je sousedským místem setkávání se. „Jsem přesvědčená, že když něco děláme dobře, tak si k nám lidi cestu najdou. Nikdo už nechce dlouze cestovat, aby si dal dobrou kávu a dort,“ říká.

Jak jste se od andragogiky a práci v HR dostala k podnikání v gastronomii?

Mám takový klasický příběh holky z korporátu, přes který jsem se dostala k jedné menší české firmě. Když jsem byla podruhé těhotná, tak se nám naskytla možnost koupit si tady v Braníku kavárnu, což jsem zpočátku odmítla.

Co vás přimělo změnit názor? Snila jste vždycky o tom mít vlastní kavárnu?

Ne, vůbec. Já jsem tedy vždycky měla kladný vztah ke gastronomii, ráda jsem jedla a pila, ale to k vedení úspěšné kavárny nestačí. Vlastně jsem v gastronomii ničemu nerozuměla, ale můj muž tehdy řekl, že tohle je příležitost, která se prostě neodmítá a kterou musíme využít. Tak jsme do toho šli.

Jaké byly začátky?

No a tak nastaly dva roky, kdy jsem měla dvě malé děti, rozjížděla kavárnu, pořád pracovala

pro firmu jako personální manažerka, a vlastně si z toho nepamatuju vůbec nic. To bylo hodně náročné. Ale my jsme se s mužem heclli a řekli si, že to dáme. Přece stačí mít selský rozum, informace a být odvážný. Hlavně že známe personalistiku, ekonomii a kafe už se naučíme. A doopravdy jsme to zvládli. Já jsem za to hodně vděčná. Sice jsem zestárla o dvacet let, a ne jen o nějakých devět, co tu kavárnu máme, ale pořád to má smysl. Fakt jsem si uvědomila, že dělat dobrou gastronomii znamená pracovat poctivě a s pokorou, zajímat se o nové trendy a vnímat naše zákazníky. To vlastně platí v každém oboru.

Nebylo těžké začít podnikat bez předchozích zkušeností?

No, bylo to šílené. Myslím si, že by si všichni studenti měli zkusit rok podnikat. Byl to úplně jiný svět, ale všechno, co jsem se v korporátu naučila, jsem tady ve vedení kavárny mohla použít. S výjimkou toho, že co jsem tady udělala, případně neudělala, se mi vždycky vrátilo. V korporátu to prostě vždycky nějak vyplynulo.

Vaše kavárna je v centru dění pražské městské čtvrti Braník. Co všechno v ní pořádáte a čemu se věnujete i mimo kavárnu?

V Periferii se pravidelně konají vernisáže, koncerty, různé bazary a další sousedské akce a setkávání. Organizuji knižní malotr a také natáčím komunitní podcast. Přemýšlela jsem nad tím, jak bych podpořila větší dopad toho, co děláme. A jelikož jsou podcasty moderní platforma dostupná všem, která jednoduše dostane myšlenku dál, tak mi dávalo smysl začít i takto. Navíc komunitní podcasty málokdo dělá, tak v tom vidím dvojitou přidanou hodnotu.

Věnuji se také vzdělávání. Spolupracuji s neziskovou organizací Centrum občanského vzdělávání na projektu, ve kterém učíme demokratické kultuře nejen děti, ale i jejich rodiče nebo učitele. Mám koučovací výcvik i výcvik facilitace, takže se občas věnuju i tomu, bohužel ale na to není už moc času. A taky píšu do krásného časopisu EDUCA – za mě je to úplně průlomový časopis v oblasti vzdělávání.

Byl už od začátku komunitní aspekt kavárny záměrem?

Já nevím, jestli to bylo záměrem. Uvědomila jsem si, že celý život žiju v Braníku, ale vlastně ho vůbec neznám – vůbec jsem nevěděla, co zde funguje nebo nefunguje. Vlastně jsem byla obyvatelem Braníka, který tu bydlí, ale nežije.

Tohle je často popisovaný fenomén. Jeden z důvodů, proč lidé netráví svůj volný čas v místě bydliště, může být právě absence kvalitních podniků a míst na setkávání celkově. Podnikatelé mají ale často pocit, že zakládat podniky mimo centrum je nelukrativní.

A my jsme to udělali naopak, vlastně jsme byli takoví průkopníci. Pamatuju si, jak o nás psal Lukáš Hejlík (český influencer v gastronomii, pozn. red.),

že to je prostě pecka a že zakládat podniky na periferii má ohromný potenciál. A já se pod to můžu podepsat. Jsem prostě přesvědčená, že když to děláme dobře, tak si lidi k nám cestu najdou. Jsme přece za barákem, jsme kousek od nich. Nikdo už nechce dlouze cestovat, aby si dal dobrou kávu a dort. Já si vlastně už nedokážu představit, že bych kvůli něčemu takovému dlouze cestovala. To by to muselo být něco výjimečného. Ale já tu výjimečnost teď spatřuji úplně v jiných věcech – v tom, že tady potkávám lidi, které mám ráda, převážně svoje sousedy, že si dám skvělou kávu v místě, kde bydlím. Svoji kavárnu tvořím de facto takový středobod naší čtvrti.

„Každý student by si měl zkusit podnikat.“

Máte nějaká doporučení pro to, aby vznikaly takové podniky na okrajích měst?

Myslím, že když jsou lidé nadšení a dokážou zvládnout veškerou byrokracii a všechno, co znamená založit komunitní podnik, tak to jde. Kromě toho člověk musí mít dostatek energie, výdrž a být pracovitý, aby to zvládl. Vůbec to není sranda. Když se něco nedaří, tak je hrozně důležité to ustát a jít dál. Obecně to platí i v životě – založit nové věci dokáže každý, ale zajistit, aby to fungovalo dlouhodobě, to je to nejtěžší.

V každém případě si myslím, že je v tom ohromný potenciál. Lidé chtějí čím dál tím víc zůstat v místech, kde bydlí. Změnily se i možnosti zaměstnání – spoustu lidí pracuje z domu nebo jsou digitálními nomády a často mění místo pobytu, takže je potřeba vytvářet také alternativní pracovní prostředí ke kancelářím. I proto mají takové podniky podle mě velkou šanci. Nemám moc přehled o tom, jak to funguje jinde, a asi to nebude jednoduché. Víím ale, že se rodí nové kavárny na sídlištích a fungují. Otázkou je, jak dlouho to vydrží, protože nikdy nesmíš přestat. Musíš být vždycky o krok napřed před svými

zákazníky. A je těžké to dlouho vydržet i z hlediska toho, že česká legislativa moc nepřeje malým podnikatelům. Je to náročné ustát.

Co byly tedy největší problémy, které přišly?

Zorientovat se v legislativě, co můžeme a nemůžeme. A vedení lidí, protože já jsem si tu kavárnu koupila i s lidmi, zadluženou a v hrozném stavu. Ale chtěla jsem zachovat ten genius loci, který tady už podle mě i tehdy byl. To se podařilo, ale už jsme vlastně úplně jiný podnik.

„Obecně to platí i v životě – založit nové věci dokáže každý, ale zajistit, aby to fungovalo dlouhodobě, to je to nejtěžší.“

Máte pocit, že jste měla s podnikáním jinou zkušenost kvůli tomu, že jste žena?

Narážím na to často. Byla jsem vůči tomu úplně slepá a doopravdy jsem si myslela, že to tak není. Poslední dobou si ale uvědomuji, a není to jenom subjektivní, že to tak je. Často narážím na nedůvěru v mé znalosti, schopnosti, inteligenci – chápu, že nepůsobím asi nejchytřejí, ale mám už za sebou nějaké výsledky, tak asi není nutné, aby o mně někdo pochyboval.

Proč si myslíte, že nepůsobíte zrovna inteligentně?

Má to různé spojitosti. Třeba si myslím, že lidé nespojují gastro s chytrými lidmi, což je teda strašná chyba. Ale nevím, já o sobě nikdy netvrdila, že jsem nějaká intelektuálka. Zase ale vím, že nejsem úplně hloupá. Tak mě pak přirozeně mrzí, že mě někdo podceňuje, zvláště muži. V praxi to vypadá především tak, že místo toho, aby mi věci vysvětlili nebo mi s tím pomohli, tak mi hází klacky

pod nohy a říkají takové to klasické: „No jo, ženská!“ Vidím za tím často neúctu k ženám.

Ovlivňuje to nějak vaše sebevědomí? Máte kvůli tomuto přístupu tendenci se podceňovat?

Ne, teď už to mám srovnané, většinou se tomu spíš zasměju. Taky už mi je tolik, kolik mi je, a vím, čím vším jsem si prošla a co umím a neumím. Ale dostat se mentálně tam, kde jsem, mi taky nějakou dobu trvalo. Musím říct, že mě takové chování dřív mrzelo, dneska už s takovým člověkem nejednám. Pro mě je důležité, aby se lidé k sobě chovali slušně – bez ohledu na pohlaví, věk, národnost. Zkrátka vnímám, že mužský svět stále vládne, a nemyslím si, že je to úplně dobře. Myslím si, že emoce u nás u žen mohou být možná limitující – taky to u sebe vnímám, ale mít emoce není špatně. Mrzí mě, že se dobře nenakládá s egem, a přitom ego mají muži i ženy. Myslím si, že moje ego je docela fajn, a když mi náhodou začne přerůstat přes hlavu, tak vždycky dostanu nějakou facku, což je dobře. Taky je dobré říct, že se to rozhodně netýká všech chlapů, mám kolem sebe muže, kteří mě úžasně podporují.

KETEVAN OKRUASHVILI

„Když objevíte svoji vášeň, která vás nabíjí vitální energií, chcete si ji udržet,“ říká o divadle a herectví mladá gruzínská herečka.

MARIAM GOGINASHVILI

Ketevan Okruashvili byla poprvé v divadle, když jí byly dva roky. „Kdykoli se mě od té doby někdo zeptal, čím chci být, až vyrostu, má odpověď byla – herečkou,“ říká. I když bylo herectví vždy jejím snem, cesta za ním nebyla a stále není jednoduchá. „Když jste žena, musíte pracovat daleko více jen proto, abyste dokázala, že na to máte.“ Ženy jsou na divadle podle ní posuzovány daleko přísněji i kvůli jejich potenciálnímu budoucímu mateřství. I přes to – herectví je pro ni něco víc než jen práce. Divadlo je pro ni nástrojem šíření povědomí o společenských problémech a stát na jevišti jí dodává vitální energii. Všem, kteří o kariéře na divadle uvažují, vzkazuje: nevzdávejte to a s nikým nesoutěžte, jen sami se sebou.

Jak jste se k herectví dostala?

Měla jsem štěstí, moje práce si mě našla. Moje matka milovala divadlo od malička, a kdykoli se naskytla příležitost, tak vyrazila na nějaké představení a mě brávala s sebou. Poprvé jsem byla v divadle ve dvou letech. Uvaděči tehdy předpokládali, že začnu co nevidět brečet, a byli velmi překvapení, když jsem tam seděla, ani nemrkla a sledovala s údivem celé představení. Hráli tehdy Salome a ve hře přijde jedna postava o hlavu. Půlku hry jsem strávila zíráním na pódium a druhou půlku na toho herce, kterému usekli hlavu a přesunul se do sálu mezi diváky. Nemohla jsem pochopit, jak někdo, kdo právě přišel o hlavu, může zůstat naživu, a ještě sedět mezi námi diváky. Divadlo mě tehdy naprosto pohltilo, a kdykoli se mě od té doby někdo zeptal, čím chci být, až vyrostu, má odpověď byla – herečkou.

Co jsou hlavní překážky, které na cestě za divadlem na zájemce o tuto profesi čekají?

První výzvou je přesvědčit rodiče. Mnoho rodičů má strach, že když se jejich děti stanou umělci, neuživí se a budou se trápit. Umělci v Gruzii bohužel nemají finanční jistotu ani podporu, což je smutné.

Druhou výzvou je fakt, že nezáleží na tom, jak moc talentovaní jste. Abyste uspěli, musíte také být ve správný čas na správném místě. Jestli se umělci chtějí prosadit, musí neustále networkovat a hledat nové kontakty a konexe.

Třetí výzvou je najít tu správnou školu. Nestojí za to studovat kdekoli a u kohokoli. Učitel může nadějnému studentovi pomoci najít tu správnou cestu, ale také ho zničit.

Co jsou podle vás hlavní problémy, které se v herecké profesi stále objevují, a jak na ně reagujete?

Za mě je největší výzvou postoj k ženám a jejich budoucímu mateřství. „Jednoho dne se vdá a opustí jeviště, nevyplatí se na ni spoléhat.“ Nikdy v životě jsem neslyšela tuto větu pronést režiséra směrem k nějakému muži. Když jste žena, musíte pracovat daleko více jen proto, abyste dokázala, že na to máte.

Dalším problémem je za mě status. Žena na divadelním jevišti nebyla vnímána jako umělkyně a často bývala zdrojem žárlivosti a pomluv. Jen v případě velmi známých osobností jim společnost prominula jejich „pokleslý“ životní styl. Tento přístup se stal součástí i mého života. Patřím ke generaci mileniálů a tyto škodlivé, hluboce zakořeněné stereotypy ovlivnily i moji generaci. Naštěstí se tyto stereotypy pomalu ztrácejí a pro novou generaci je divadelní prostředí čím dál přívětivější.

Moje reakce na problémy jsou různé, některé se vyvinuly přirozeně, některé jsou založené na základě zkušeností, pozorování nebo z knížek. Neustále na sobě pracuji a snažím se zlepšovat i své komunikační schopnosti.

Co jsou potřebné vlastnosti, které by měl každý, kdo chce v herectví uspět, mít?

Je potřeba být pracovitý, odhodlaný, zvědavý, všímavý, empatický a nebojácný. Člověk by neměl mít strach čelit vlastním ani cizím emocím. Herci jsou více opravdoví a uvěřitelní během hraní, když zažívají každou nuanci životů svých rolí, každý jejich příběh a každé slovo na hluboké emoční úrovni. Ale pokud se herec bojí čelit svým emocím, bude se bát čelit i emocím jiných. Hraní pomocí skvělých a propracovaných technik, ale bez emocí, bude pro publikum vždy neautentické.

Měla jste k dispozici během vašich začátků někoho z branže, kdo vám podal pomocnou

ruku v těžkých chvílích?

Mimo těch pár lidí, kteří mi v mých začátcích řekli, že to nevyjde a že na to nemám, jsem měla štěstí jen na skvělé a milé lidi, díky kterým jsem dnes tím, kým jsem. Velkou podporou mi vždy byla máma. Devadesátá léta v Gruzii byla náročná, chodila se mnou všude, často bývala i hladová, jen abych já mohla jít na univerzitu a získat kvalitní vzdělání. Moji učitelé hudby i učitelé na základní škole mi byli velkou oporou, stejně jako řada choreografů, na které jsem během své kariéry natrefila. Teď jsou tady pro mě hlavně můj režisér a jeho skvělá žena. Vše, co mi pan Gogi předal, mi předal naprosto nezištně, pomohl mi vybudovat se v herectví a často ho označuji za svého druhého otce. Jsem také velmi vděčná panu Giorgimu Gomurashvilimu a všem laskavým lidem, které jsem na své herecké cestě potkala. Nezáleží na tom, s jakým problémem se v životě setkám. Víím, že laskavost existuje, a já se ji vždy budu snažit oplatit.

„Nezáleží na tom, kam jdete. Pokud víte, co chcete, najdete svoji cestu a vesmír vám v tom pomůže.“

Jaký rozdíl vnímáte mezi herectvím a dalšími divadelními profesemi, jako je režírování, scénografie a choreografie? Co je na nich pro vás zajímavého?

Když vidíte kresby, obrysy a nápady poletovat ve vzduchu a dožadovat se tvaru, chcete je přenést do reality. Zbožňuji proces zkoumání, objevování hloubky, odkrývání tajemství – každé slovo a každá událost má svá tajemství. Miluji vidět hercovu rozzářenou tvář, když se mu podaří něco objevit společně s režisérem. Když na předem dané cestě objeví mystickou hloubku. Jaká je to radost pustit tohle na jevišti. Je to moře emocí.

Taky proto nesouhlasím s tvrzením, že potlesk a ovace jsou ty nejlepší části na divadelní profesi.

Samozřejmě, jsou velmi příjemné, ale největší radost je v samotném procesu tvoření divadla a jeho výsledcích.

Jaký máte názor na současnou režisérskou tvorbu v Gruzii? Co se vám na ni líbí, co byste změnila a kde případně vidíte aktuální problémy?

Raději bych se nepouštěla do cizí práce. Toto je práce divadelních kritiků. Vše má svou cestu, včetně divadla. Experimenty moderního divadla jsou někdy přijímány, někdy kritizovány, ale bez nich by se divadlo neposouvalo.

Kde se jako herečka vidíte v budoucnosti?

Už si budoucnost neplánuju. Dnes jsem tady a budoucnost se o sebe postará sama. Doufám, že stále budu mít svou skvělou práci, budu se schopna lépe herecky vyjadřovat a vyrůst, budu lepší, než jsem dnes, a zejména budu dávat druhým víc, než jsem schopna dát teď. Co se týká mé kariéry, to ukáže teprve čas.

Zvažovala jste někdy, že herectví opustíte a budete dělat něco jiného?

Měla jsem spoustu nabídek na lépe placené práce jak v Gruzii, tak v zahraničí, ale nebyla jsem schopna upřednostnit finanční stabilitu před láskou k divadlu. Když objevíte svoji vášeň, která vás nabíjí vitální energií, chcete si ji udržet. Nejtěžší bylo období, kdy jsem se rozhodovala, jestli se do herectví pustit, nebo ne. Věděla jsem, že tohle je to, co chci doopravdy dělat, ale zároveň jsem cítila zodpovědnost vůči své rodině. Lidská psychika je skvělý nástroj. Nezáleží na tom, kam jdete. Pokud víte, co chcete, najdete svoji cestu a vesmír vám v tom pomůže.

Co byste vzkázala mladým hercům a režisérům?

Často můžete slyšet, že divadelní svět je nemilosrdný. Nemyslím si to. Věřím v pracovitost a v lásku k tomu, co dělám. Věřím na respekt a podporu talentu u druhých, ne na pošlapávání druhých, abych zviditelnila sama sebe. Vzkázala bych jim, že nehleďte na to, co se jim stane, neměli by se vzdávat, a hlavně s nikým jiným nesoutěžit, jen sami se sebou. Rozvoj a vzdělání nemají žádné limity, zlepšovat se můžeme každý den. Divadlo je skvělý nástroj na zvyšování povědomí a poukazování na společenské problémy, ne jen místo na zábavu. Hlavním smyslem je katarze a růst – to je také důvod, proč by herci a herečky měli neustále pracovat na svém osobním rozvoji.

MARKÉTA MARKOVÁ

„Učitel má moc ovlivnit životy svých studentů,“ říká učitelka, biologka a milovnice zvířat.

KLÁRA POLÍVKOVÁ

Markéta Marková je učitelkou přírodopisu na základní škole v malém českém městečku. V monotónnosti pomalejšího tempa malého města fungovala pro své žáky jako inspirace nejen svým podporujícím a pokrokovým způsobem, ale také svou sympatií k feminizmu. Vystudovaná biologka a zooložka se dostala k učení díky tomu, že opustila kariéru vědy, a nikdy svého rozhodnutí nelitovala. Ačkoli je momentálně na mateřské dovolené, už se těší na návrat k učitelské profesi. Ta je podle ní podceňovaná. „Lidé si neuvědomují, jak může učitel hrozně ovlivnit život. Špatný učitel může hrozně moc zkazit. Kdyby mi někdo zkazil biologii, tak tím směrem nikdy nepůjdu.“

Jak se máte?

Ted' tady zrovna máme rozhovor s mými dětmi mezi koníčkem a trpaslíkem (smích). Mateřství je náročné, představovala jsem si to trochu jako Hurvínek válku. Ale hodně dělá to, že jsem se odstěhovala daleko od rodiny, takže jsem na to všechno dost sama.

Vy jste byla vždy velmi aktivní člověk, se spolužáky jsme byli ohromeni tím, že jste měla doma spoustu zvířat, vyzařovala jste pozitivní energií a nikdy jste se nebála říct, co si doopravdy myslíte. I když máte teď asi méně času, je něco, čemu se momentálně věnujete?

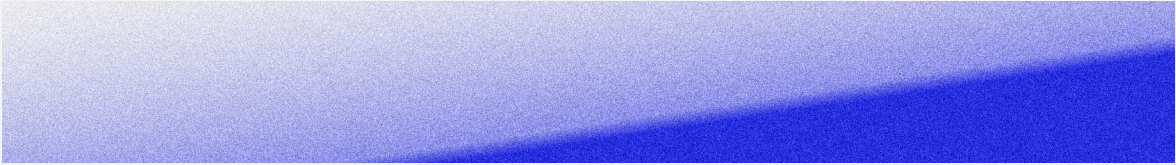
Pořád mě hrozně baví a naplňuje hudba. A taky jsem začala šít. Co se týče zvířat, já jsem tehdy dělala chovatelský kroužek, takže jsem to pak trochu přesunula ze svého obydlí do školy do toho kroužku. Sem do Rychnova, kde momentálně bydlím, už jsem si přivezla jen gekončika a mloka žebrovníka. Ale nově jsem si pořídila

chovatelskou stanicí australských ovčáků. Měli jsme štěňátka v červnu roku 2003, ta byla úžasná.

Jak jste se dostala k učení?

Na bakalářském studiu jsem studovala obecnou biologii, pak jsem se specializovala na zoologii. Hlavně mě zajímala etologie, tedy to, jak se zvířata chovají. To se mi hodí i s pejsky. Ale věda bohužel stojí na Praze, na hlavním městě, a dojíždění už nebylo reálné, doktorát jsem tedy nedodělala. Pak jsem si udělala pedagogické minimum a začala učit a hrozně mě to chytlo. Učení jsem si zamilovala a chci v tom pokračovat. No a potom přišly děti, takže s vědou to moc nevidím. Navíc jsem chtěla být dobrá máma a těm dětem se na sto procent věnovat, i když je to trochu krok zpátky. Nicméně život nekončí, děti odrostou a pak se uvidí.

Vždy jste se otevřeně hlásila k feminizmu. Jak vnímáte z hlediska feminizmu teď mateřství?

No, mateřství a feminismus, je to pochopitelně prostě omezující. Navíc já jsem ještě taková, že si o nic neřeknu. Mám trochu problém se srovnat s takovou tou divnou závislostí na muži. Nejsem na to zvyklá.

„Učitel má moc ovlivnit životy svých studentů.“

Jak vzpomínáte na své začátky v učení?

Vy jste byli má první třída, učení jsem si na vás tehdy dost zkoušela. Možná jsem začala moc zhurta a chtěla toho po vás moc. Ale mám hroznou radost, že takhle vzpomínáte, jak jste mi napsala, tak jsem to ukazovala mamince a byla jsem hrozně dojatá. A to mi říkala, že jsem jenom učitelka. Třeba můj tatínek si učitelů neváží. Asi se nepotkal s dobrými nebo to pro něj byl prostě

vždycky někdo otravný, co po něm něco chtěl. Ale lidi si neuvědomují, jak může učitel hrozně ovlivnit život. Špatný učitel může hrozně moc zkazit. Kdyby mi někdo zkazil biologii, tak tím směrem nikdy nepůjdu. Už se hrozně těším, až se do toho vrátím.

Kdybyste mohla dát svému mladšímu já nějakou radu, co by to bylo?

Nestěhuj se za chlapem. Dělán si pochopitelně legraci, asi by to bylo něco k době, kdy jsem začínala učit. Tam by se mi rada určitě hodila.

Měla jste během dospívání nějakou ženu, která vás inspirovala?

Znovu se vracím k tomu, jak velký vliv učitelé mohou mít. Určitě paní učitelka Černá, která mě měla na biologii.

MANANA KAPETIVADZE

“Výzvy jsou příležitostmi k růstu,” říká oceněná učitelka angličtiny z Gruzie.

NINO JABIDZE

Manana Kapetivadze, gruzínská učitelka angličtiny, má fascinující cestu ke své vysněné profesi. Už od mládí toužila učit angličtinu, jazyk, který v tehdejším Sovětském svazu nebyl moc žádaný. Zažila období hluboké ekonomické krize v Gruzii, kdy ve třídách neměli čím topit a do školy musela chodit denně přes čtyři kilometry pěšky i v hlubokých mrazech. „Častokrát jsme nedostali zapláceno, ale nikdy mě nenapadlo, že bych s učením v té době přestala. Učení je láska mého života.“ Studovala ve Spojených státech a po návratu začala také organizovat jako dobrovolnice letní kempy pro mladé. Její oddanost a vášeň byly odměněny, když vyhrála gruzínskou národní cenu pro nejlepšího učitele. Její příběh je inspirací pro všechny, kteří se snaží dosáhnout svých snů a pozitivně proměnit svět vzdělávání.

Jak jste se dostala k učitelství? Mohla byste sdílet svůj příběh?

Přála jsem si být učitelkou odjakživa. Poprvé jsem uslyšela angličtinu někdy v páté třídě a okamžitě mě fascinovala a rozhodla jsem se, že jestli budu učitelka, tak jedinec učitelka angličtiny. V sedmdesátých letech, kdy jsem chodila do školy, byla Gruzie ještě součástí Sovětského svazu, angličtina nebyla moc známá, a já navíc chodila do ruské školy v Kutaisi. Tehdy jsem se dozvěděla o anglickém kurzu na místní univerzitě a potají se přihlásila. Bylo mi šestnáct, chodila jsem na střední a byla jsem v tom kurzu nejmladší, všem ostatním bylo minimálně třicet. Jazyk mě chytl a velmi se mi dařilo. Poté jsem vystudovala pedagogickou fakultu se zaměřením na cizí jazyky, mojí specializací byla angličtina a němčina.

Když mi bylo dvaadvacet, začala jsem učit v jedné vesnici v Rusku. Byla to nezapomenutelná zkušenost, protože jsem byla první učitelka,

kteří místní žáky seznámila s angličtinou. Ti si ten jazyk zamilovali stejně jako já. Snažila jsem se pro ně pořád vymýšlet různé inovativní metody, aby je učení neustále bavilo. Po roce v Rusku jsem se vrátila do Gruzie a začala učit na místní škole.

Začátek nového tisíciletí byl velmi náročný. Nebyla elektřina, nemohli jsme topit. Doma i ve třídách jsme měli kamna a skoro vůbec žádné dřevo, se kterým bychom mohli zatopit. Bydlela jsem asi čtyři kilometry od školy. Každé ráno jsem musela vstávat velmi brzy a jít pěšky do školy a potom zpět i v hlubokých mrazech. Nebyla k dispozici žádná hromadná doprava ani žádný benzín do aut. I přesto jsme vymýšleli s kolegy různé aktivity, snažili jsme se učit své studenty pomocí inovativních metod, účastnili jsme se spousty workshopů a tréninků. Častokrát jsme nedostali zapláceno, ale nikdy mě nenapadlo, že bych s učením v té době přestala. Učení je láska mého života.

Studovala jste také ve Spojených státech. Jak jste se do USA dostala a proč jste si vybrala právě tuto zemi? Jak tento studijní pobyt ovlivnil vaši pozdější práci?

V roce 2022 jsem se přihlásila do vzdělávacího programu v jedné neziskové organizaci American Councils, která sídlí právě ve Spojených státech amerických. Přihlašovací proces byl dlouhý a složitý, neměla jsem počítač a samozřejmě ani internet. Celou přihlášku jsem musela opsat a vyplnit rukou v noci ve studeném pokoji potom, co jsem nakrmila a uložila ke spánku své děti i rodinu. Dostala jsem z toho potom zánět ledvin. Když jsem potom zjistila, že mě vybrali, byla jsem ten nejšťastnější člověk na světě.

Dostala jsem se na Státní univerzitu v Montaně a zúčastnila se dvanáctiměsíčního programu. Naše škola po mém návratu také dostala svůj první stolní počítač. Mělo to velký dopad na celou naši komunitu. V naší škole jsem potom vytvořila studovnu s knihami, tiskárnou a počítačem a zvala jsem různé odborníky na různá školení, aby se i mí kolegové mohli posouvat a dále rozvíjet.

Byla jsem nominována na Řád cti, což je nejvyšší státní ocenění za přínos, který jsem měla pro naši školu i naši komunitu. Od té doby jsem se stala respektovanou osobou v naší vesnici i v komunitě učitelů napříč Gruzii. Pokud bych měla jmenovat jeden úspěch, který dokazuje, že ocenění bylo oprávněné, tak by to bylo mých šestnáct bývalých studentů, které jsem inspirovala a jsou nyní skvělými učiteli angličtiny v gruzínských školách, stejně jako jeden dobrovolník, který se po roce dobrovolnictví v naší škole rozhodl, že chce také učit, a nyní je učitelem v USA.

Vedle toho, že učíte, jste také velmi aktivní dobrovolnicí a lektorkou. Mohla byste něco říct o svých dobrovolnických projektech? Pořádáte kempy pro mládež, které jsou velmi populární a řada mladých lidí se během nich poprvé setká s aktivním občanstvím i tématem sebe-rozvoje.

Dělá mi radost, když můžu rozšířit svoji vášeň pro vzdělávání i mimo školní třídu skrze řadu dobrovolnických projektů. Jednou z mých nejoblíbenějších aktivit jsou právě letní kempy zaměřené na aktivní občanství a osobnostní rozvoj. Snažíme se vždy o vytvoření dynamického a inkluzivního prostředí, kde každý účastník může objevovat své zájmy, rozvinout dovednosti a vytvořit smysluplné vztahy s ostatními mladými lidmi. Kombinací inovativních workshopů, teambuildingových aktivit i účastí zajímavých mezinárodních hostů se snažíme podpořit a nabudit mladé lidi, aby se stali aktivními členy svých komunit.

Mám obrovskou radost, že tyto kempy mají mezi mladými lidmi úspěch, a je velmi dojemné vidět, že spousta z nich si bere vše, co se na nich naučí, k srdci a stávají se lídry ve svých vlastních prostředích. Momentálně nemáme žádný specifický plán na další letní kemp, nicméně vždy jsem otevřená tomu, vytvářet další příležitosti k učení, propojování a růstu pro všechny mladé lidi.

„Výzvy jsou příležitostmi k růstu.“

V roce 2018 jste vyhrála gruzínskou národní cenu pro nejlepšího učitele. Jaká byla vaše motivace se do tohoto prestižního ocenění přihlásit? Co byste poradila učitelům, kteří o přihlášce sami přemýšlejí?

Mé přihlášení bylo motivované závazkem posouvat vzdělávání dopředu, popularizací učitelského povolání a také upřímnou touhou pozitivně ovlivňovat životy svých studentů. Věřím, že učitelský vliv sahá dále než jen ke stěnám ve školní třídě, a každá snaha inovovat, inspirovat a propojovat se se studenty si zaslouží ocenění.

Všem pedagogům, kteří by se chtěli přihlásit, bych vzkázala, aby podrobně zreflektovali svou učitelskou dráhu. Je potřeba identifikovat jedinečné přístupy, projekty nebo iniciativy, které měly vliv na jejich studenty a prostředí k učení. Je skvělé ukázat

svou vášeň pro učení, odhodlání posouvat své studenty dopředu a závazek k vlastnímu osobnostnímu i profesnímu rozvoji. Měli by zdůraznit, jak jejich učicí filozofie navazuje na úspěchy studentů a celkově širší cíle vzdělávání. Určitě je skvělé zmínit spolupráci mimo školu a komunitní zapojení, které se studenty dělají, protože tyto aspekty hrají zásadní roli v obohacení procesu učení. Je třeba zmínit konkrétní příklady toho, jakým způsobem šel daný učitel za hranice toho, co se očekává a co je dostačující, s cílem vytvořit podporující a inkluzivnější prostředí k učení.

„Pokud se vám nebo vašim studentům něco povede, oslavte to, žádný úspěch není moc malý.“

Přihlašovací proces je příležitostí sdílet vlastní příběh a transformační sílu vzdělávání. Zájemci by měli být autentičtí, zvýraznit své přednosti a ukázat, jak jejich snaha zasáhla individuální studenty i širší vzdělávací komunitu. Měli by zůstat věrní své vášni pro učení a nechat ji skrz svou přihlášku a svá slova vyzářovat.

Máte nějakou radu, kterou často sdílíte se svými studenty?

Učitelství je velmi vděčná profese a jedna rada, kterou se svými studenty sdílím vždy, je důležitost udržet si růstový a pozitivní přístup. Vedu je k tomu, aby problémy a výzvy viděli spíše jako příležitosti k růstu a učení se. Udržet si pozitivní přístup tváří v tvář problémům může znamenat významnou změnu v jejich životech.

Být učitelem znamená obrovskou odpovědnost a učitelé se často potýkají s řadou výzev. Co byste vzkázala mladým lidem, kteří by se na tuto profesní dráhu chtěli vydat?

Učitelství je profese plná výzev, ale zároveň je ohromně naplňující. Moje rada pro ty, kteří se chtějí

stát učiteli, je podobná jako ta, kterou dávám studentům: dívejte se na výzvy jako na příležitosti k růstu. Chyby jsou přirozenou součástí procesu učení a odolnost a flexibilita tváří v tvář nezdarům je klíčem k profesnímu růstu.

Vytvořte si smysluplné a na důvěře vybudované vztahy se svými studenty. Porozumět jejich jedinečným silným stránkám a zájmům napomůže jejich vlastnímu učení, ale také dokáže vytvořit podporující prostředí v celé třídě. Zůstaňte zvědaví a odhodlaní se neustále učit a rozvíjet se. Zapojte do výuky nové metody, technologie i pedagogické přístupy, aby vaše učení bylo neustále relevantní a efektivní.

Učení je společné úsilí – propojte se s dalšími učiteli, sdílejte spolu nápady, strategie a zkušenosti. Společné učení mezi učiteli často vede k inovativním řešením a silnější sounáležitosti k profesní komunitě. Učení může být náročné jak fyzicky, tak psychicky. Starejte se o sebe. Prioritizujte čas pro sebe a odpočinek, abyste byli schopni udržet si vášeň pro učení dlouhodobě. Pokud se vám nebo vašim studentům něco povede, oslavte to, žádný úspěch není moc malý.

LUCIE JARKOVSKÁ

„Feminismus je dnes naprosto zásadní i proto, abychom udržely to, co jsme už získaly, i do budoucna,“ říká socioložka a stand-up komička.

MICHAELA JELENOVÁ

Socioložka Lucie Jarkovská si z rovnosti pohlaví udělala pracovní i osobní téma. V rámci své vědecké práce působí v Institutu výzkumu inkluzivního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Specializuje se na gender a sexualitu ve výchově a vzdělávání a zároveň je jednou ze zakladatelek oboru genderová studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Kromě vědy se věnuje i popularizaci feministických témat a genderové rovnosti napříč širokou veřejností, s kolegyní Kateřinou Liškovou vytvořily stand-up Duo docentky a loni vydaly knihu s názvem *Feministkou snadno a rychle*.

Feminismus – někdy trochu kontroverzní pojem, který pro každého označuje možná trochu něco jiného. Vy sama se za feministku označujete. Co to pro vás znamená?

Osobně ve feminismu žádnou kontroverzi nevidím. Žijeme ve společnosti, která se hlásí k genderové rovnosti, a feminismus je hnutí a názorový proud, který se za tuto rovnost staví. V minulosti se díky němu napravilo mnoho křivd, ženy získaly volební právo a rovnost z hlediska zákona a přístupu do různých sfér. V současnosti často odhaluje nejrůznější subtilní mechanismy, které stále nerovnosti udržují navzdory rovnosti deklarované zákony.

Kdy jste si uvědomila, že témata feminismu a genderové rovnosti jsou pro vás důležitá? Byl to nějaký určitý incident nebo zkušenost, nebo to byla spíše cesta, kdy jste se postupně identifikovala s označením feministka?

Po příchodu na vysokou školu do Brna jsem si zapsala kurzy o genderu a jejich náplň mě

velmi oslovila. Svou roli hrály i vyučující, hlavně Iva Šmídová, se kterou jsme začaly organizovat různé akce a později založily Gender centrum.

Vy sama tvoříte polovinu Duo docentky, které propojuje humor a vědecké výzkumy v oblasti genderové rovnosti a feminismu skrze stand-upová vystoupení. Jak jste k tomuto konceptu došly? Cí to byl nápad takto humorně oblastí pojíkat?

S Kateřinou Liškovou jsme spolupracovaly už od studentských let, právě i v tom zmíněném Gender centru. Jednou jsme měly vystoupení na konferenci o odpůrcích sexuální výchovy a příspěvek byl tak svižný, nabitý i vtipný, že nám publikum říkalo, že bychom s tím měly vystupovat. Pak to tedy trvalo ještě asi deset let, ale nakonec jsme se do toho pustily.

O vaše vystoupení je v Brně velký zájem. Mám pocit, že jste vymyslely nový koncept a způsob, jak široké veřejnosti tato témata přibližovat. Proč zrovna tahle forma podle

vás funguje a má takový ohlas?

Po posledním vystoupení kamarádka vymyslela takový slogan: Duo docentky – show, která vás donutí smát se vlastnímu neštěstí. Mluvíme na představení o věcech, které moc k smíchu nejsou. Ale tím, že je postavíme do určitého světla a komické zkratky, tak to opravdu lidi přiměje k smíchu a smích je nesmírně ozdravný a posilující. V případě našeho humoru nevede k tomu, že by nad těmi věcmi člověk mávl rukou, ale naopak. Uvolní určité negativní emoce, naladí se na ty pozitivní a má více kapacity čelit všem těm nerovnostem, nespravedlnosti a frustraci.

Letos jste dokonce společně jako Duo docentky vydaly knihu Feministkou snadno a rychle, která přináší argumenty pro debaty s rodinou a přáteli. Co vás dovedlo k vydání knihy a z čeho jste při tvorbě a psaní čerpaly – byly to vlastní zkušenosti z debat s vašimi blízkými?

Oslovila nás redaktorka nakladatelství Luxor Anna Musilová, zda bychom nechtěly knihu jako Duo docentky napsat. Já už jsem ten nápad v hlavě nosila déle. V době covidu lidi trávili hodně času ve facebookových debatách a v těch o feminismu zaznívaly zase ty stejné argumenty. Že o rovnosti se budeme bavit, až ženy budou vynášet samy pračky do šestého patra, že feministky bojují proti tomu, aby muži ženám otvírali dveře a podobně. Je úmorné vést takové debaty, ale zase když to neděláte, může pak vzniknout dojem, že ti, kdo to tvrdí, mají pravdu a všichni s nimi souhlasí. Takže jsem chtěla napsat knihu, ve které by byly nějak dobře zformulované protiargumenty, které by člověk mohl třeba jen okopírovat nebo přečíst, a nemusel ztrácet čas zas a znovu formulováním odpovědi.

Jelikož se pohybujete ve vysokoškolském a vědeckém prostředí, které je často dominováno muži, můžete sdílet nějaké zkušenosti z oblasti „ženy a věda“, které vám zůstávají v hlavě? Například nějaké pozitivní nebo negativní přístupy nebo komentáře ze strany kolegů a kolegyň? Jak kolegové berou vaše

působení jako Duo docentky?

Pohybují se v sociologii a pedagogice a zde je hodně žen. Mám ale jeden kuriózní zážitek, kdy jsme žádaly o grant na projekt sexuální výchovy pro marginalizované skupiny. Náš tým tvořily pouze ženy a projekt ztratil body proto, že nebyla zajištěna genderová vyváženost týmu. Ve zdůvodnění v kolonce diverzita týmu jsem vysvětlila, že diverzita týmu spočívá ve věkové diverzitě týmu i v tom, že v něm budou ženy z různých oblastí (akademie, nevládní sektor a umění) a smyslem tohoto opatření je především zvyšování počtu žen ve vědě. Navíc se tomuto tématu věnuje málo mužů proto, že jde o marginalizované, podfinancované a málo prestižní téma. Vysvětlení ale nebylo grantovou agenturou akceptované. Příště si prý máme najít nějaké muže.

„Feminismus je dnes naprosto zásadní i proto, abychom udržely to, co jsme už získaly, i do budoucna.“

Co jsou aktuální témata a problémy, které vás nejvíce pálí? Na jaká témata v současnosti chystáte či již pořádáte vystoupení?

Náš poslední program se věnuje tématu práce a peníze. Zabýváme se v něm otázkami rozdílných platů, představou o mužských a ženských oborech, tématem kloubení práce a rodiny. Dostaneme se v něm i k tématu strašidla feminizace, které se některé obory nesmírně obávají. Třeba medicína. Někteří významní lékaři pláčou nad tím, jak je jejich obor feminizovaný, a dávají ženám za vinu, že ztrácí prestiž. Ženy ale nejdou do těchto oborů proto, že by jim chtěly zničit prestiž. Naopak se tam často dostanou právě v důsledku toho, že prestiž oboru už poklesla, jde do ní méně peněz a ženy tam spíš situaci zachraňují.

Je něco, co byste poradila nebo přála mladým ženám v oblasti jejich angažovanosti a potírání

genderové nerovnosti?

Aby se nenechaly zastrašit a zpochybnit. V tom posledním programu o práci a penězích například ukazujeme, jak v případě žen, které si řeknou o vyšší plat či obecně důstojnou mzdu, zaměstnavatelé apelují na to, že svými požadavky nemají ničit dobrou atmosféru a přátelské vztahy. To je mechanismus, který ženám obecně brání se ozvat, když jsou s něčím nespokojené. Hodnota dobrých vztahů je pro ně důležitá. My zdůrazňujeme, že debata o penězích má zůstat debatou o penězích, nemá se ženám podsouvat, že tím něco pokazily a nemají si o nic říkat.

Máte naději, že někdy dosáhneme genderové rovnosti? Čeká nás v budoucnu doba, kdy třeba opravdu již nebude feminismu potřeba?

Čím jsem starší, tím víc se soustředím na moment

ted' a tady. Momentálně považuji feminismus za naprosto zásadní i proto, abychom to, co jsme získaly, udržely i do budoucna. Vidíme například v USA či Polsku otřesné zásahy do reprodukčních práv. Ty jsou pro ženy zcela fundamentální. Autoritářské režimy, které sílí i v některých státech Evropské unie, velmi aktivně pracují s genderovými tématy, které prezentují jako ochranu rodiny, ale ve skutečnosti skrze ně sílí útlak žen a lidí s genderově nemainstreamovými identitami. Spíš než z víry v rovnou společnost budoucnosti čerpám sílu z malých každodenních radostí. Z toho, když mi někdo napíše, jak ho naše kniha rozesmála a jak třeba díky ní debatuje se svými rodiči nebo dětmi. Takových ohlasů přišlo opravdu hodně.

Sázím na solidaritu a vztahy, které je možné budovat různě, třeba tím, že člověk chodí zpívat do sboru, je členem nějakého zahrádkářského spolku a podobně. Tam může zažít sounáležitost i s lidmi, kteří mají třeba úplně jiné názory a zájmy.

MANANA BARBAKADZE

Gruzínská politička vzkazuje: „Mladí jsou naše budoucnost, musíme jim naslouchat.“

MARIAM BERADZE

Cesta Manany Barbakadze, lokální političky a předsedkyně městské rady v gruzínském Charagauli do politiky nebyla přímočará. Jako malá se chtěla stát soudkyní a velkou část své kariéry nakonec zasvětila policii. Když se však setkala s nespravedlivým zacházením, které bývalé politické vedení v její obci směrem k občanům vykazovalo, rozhodla se vstoupit do politiky sama. Do rozhodování se snaží zapojit i mladé – již pátým rokem mají na radnici radu složenou výhradně z místních dospívajících. „Velmi si užívám kontakt s mladými lidmi, mám pocit, že mají svěží pohledy na spoustu věcí,“ vzkazuje a podporuje v aktivním občanství mladé v Česku i Gruzii.

Jak jste se dostala k práci političky a jaké překážky jste na své cestě musela překonat?

Narodila jsem se v malé vesnici do nepříliš bohaté rodiny, jsem ze čtyř dětí. Otec pracoval na železnici a matka byla s námi doma. Už odmala jste mě mohli odlišit od ostatních dětí, já jsem byla ta s knihou v ruce, milovala jsem čtení. Nemohla jsem jít spát bez přečtení alespoň pár stránek. Chci říct, že tento zvyk si držím dodnes. Lásku ke knihám mi dal můj otec, měl obrovskou knihovnu. Přečetla jsem ji celou asi dvakrát nebo třikrát.

Když jsem odmaturovala, mým snem bylo stát se právničkou nebo soudkyní, zbožňovala jsem tehdy detektivky a investigativní filmy. Po střední škole jsem začala pracovat a zároveň jsem se přihlásila na tříletou právnickou školu. Nebyla to úplně jednoduchá cesta dostat se tam, kde dnes jsem. Byla jsem mladá dívka z vesnice ve velkoměstě Tbilisi, roky jsem žila v pronájmu, pracovala a studovala zároveň, a ještě vycho-

vávala dceru. Po právech jsem se dostala na policejní akademii a poté začala pracovat u policie, kde jsem byla dlouhých devětatdvacet let.

„Pokud v životě narazíte na překážky, nenechte se vyděsit a nemyslete jen na to nejhorší.“

V roce 2003 se v Gruzii odehrála Revoluce růží. Já sama jsem byla v opoziční náladě, protože jsem se vždycky snažila postavit za pravdu a práva lidí jak v práci, tak v osobním životě. Ale po změně vlády jsem byla zničehonic vyhozena z práce, protože jsem měla odlišné názory. Vrátila jsem se k nám do vesnice a začala s projektem stavby chrámu. Tehdejší lokální vláda vedená stranou Národní hnutí blokovala vše, co k projektu patřilo, a jejich negativní postoj vůči tomu, co jsem se snažila vybudovat, mě přivedl do opozice. V roce 2014 jsem kandidovala, porazila je a dostala se do místní vlády. V roce 2017 jsem se stala předsedkyní

místní lokální vlády a v roce 2023 místopředsedkyní.

Co vás do politiky přivedlo?

Hlavním důvodem byly křivdy a nespravedlivý přístup bývalé vlády směrem ke mně, ale i k ostatním občanům. To bylo to, co mě do politiky dostalo.

Co z vás dělá dobrou lídryni?

Dobrý lídr musí být spravedlivý, nezávislý, schopný vést tým a motivovat jej tak, aby zvládl projít i přes krizové situace. Neměl by se při rozhodování ohlížet jen na sebe, měl by spolupracovat se svým týmem a řešit problémy společně.

Jakým způsobem vedete mladé lidi, a zejména mladé ženy a dívky, aby se zapojovali do veřejných věcí?

Už pátým rokem máme na radnici radu mladých. Mám obrovskou radost, když je vidím, jak se zapojují do rozhodování a stávají se z nich samostatní jedinci, kteří rozumí lokální politice, jejímu fungování a povinnostem. Naši mladí si plánují vlastní agendu a pracují na řadě témat i politik. Zejména jejich zapojení v oblasti školství, kultury, sportu a zdravotnictví je výjimečné a opravdu z něj benefitujeme všichni. Doufám, že mladí lidé budou s radnicí spolupracovat i po skončení mého funkčního období.

Jakým způsobem řeší lokální politika místní problémy, například i v oblasti genderových nerovností?

Lokální politika hraje obrovskou roli, zejména proto, že má přímý kontakt s občany, kteří v daném místě žijí. Už řadu let se snažíme místní zapojit do rozhodování o tom, co se u nás děje, a sami hlasují o projektech, které se v naší lokalitě budou implementovat. Ráda bych zmínila, že v minulosti

se setkání, na kterých občané diskutovali o projektech, které by chtěli v obci realizovat, účastnili výhradně muži. Nicméně nyní převažují ženy, jejich pohled a životní zkušenosti se stávají čím dál tím důležitějšími.

Jaké je to být lokální političkou na východě Gruzie, v oblasti Charagauli?

Co může obyvatelům připadat jednoduché nebo přímočaré, skrývá v sobě většinou daleko více vrstev. Rozhodnutí, která na mě často leží, nemůžou být brána na lehkou váhu a vždy se musí promyslet všechna pro a proti. Musím jít příkladem všem občanům.

Co se vám ve vaší práci na radnici povedlo?

Věřím tomu, že jsem vždy dodržela své slovo. Část svého platu dávám na pomoc svým spoluobčanům. Samozřejmě, nemůžu vyřešit úplně všechny problémy stejným způsobem, setkávám se také s řadou omezení a překážek. Některé problémy vyžadují důsledné promyšlení, jiné bleskovou reakci. Snažím se poskytovat pomoc starším občanům, stejně jako mladým rodinám nebo rodinám s mnoha dětmi. Když jsem schopná pomoci a všechno dobře dopadne, mívám radost jako malé dítě.

„Mladí jsou naše budoucnost, musíme jim naslouchat.“

Na co jste nejvíc pyšná?

Jsem velmi hrdá na dodržování toho, co jsme voličům slíbili. Naš tým slíbil, že poskytneme místním zlevněnou hromadnou dopravu, a to se nám podařilo. Když jsme se dostali do vedení v našem regionu, nebyla zde žádná nemocnice ani poliklinika. Dnes tady máme skvěle fungující zdravotnické zařízení. Povedlo se nám dokončit řadu projektů na zlepšení místní infrastruktury, ale pořád máme co vylepšovat.

Jakou radu byste dala mladým dívkám, které zajímá politika a chtěly by kandidovat do místního zastupitelstva?

Pokud v životě narazíte na překážky, nenechte se vyděsit a nemyslete jen na to nejhorší. Zasdílím s vámi svůj příklad. Vychovávala jsem dítě, pracovala a do toho ještě studovala. V jedné ruce jsem držela učebnici a druhou krmila své dítě. Nesčetněkrát jsem usnula nad knihou, když jsem se musela připravovat na zkoušky hluboko do noci. Když jste ale odhodlaní se posouvat a dosáhnout

svého cíle, nic vás nezastaví. Tohle je poselství, které bych chtěla předat mladým dívkám a ženám. Také jim radím, aby se nevdávaly mladé. Jistě, je to každého rozhodnutí, ale jako matka a babička velmi nedoporučuji brzký sňatek. Každý problém má řešení. Zároveň bych chtěla mladým vzkázat, že jsou naší budoucností, těmi, kdo nás nahradí. Přeji jim ve všem hodně štěstí. Velmi si užívám kontakt s mladými lidmi, mám pocit, že mají svěží pohledy na spoustu věcí. Často se ptám svých dětí i vnoučat, co si o určitých věcech myslí a jaká je jejich vize budoucnosti.

JANA JEBAVÁ

„Umění jako celoživotní cesta“ – umělkyně, učitelka a lektorka, kterou ovlivnila pohnutá historie Česka.

KATEŘINA KUBIŠOVÁ

Jana Jebavá se celý svůj život věnuje umění. Vyučovala na univerzitě, přednáší o historii umění, pomocí umění pomáhala osobám s tělesným i duševním omezením a do toho se věnuje i vlastní tvorbě – zabývá se malbou, grafikou, ilustrací i psaním knih. Na jejím životě se podepsala také pohnutá historie Československa a novodobého Česka. Studium jí znesnadňovala nesvoboda tehdejšího komunistického režimu a v průběhu sametové revoluce se ocitla dokonce v politické straně. Její příběh slouží jako inspirace všem umělcům i umělkyním, že vlastní tvorba může sloužit jako zdroj celoživotní práce, vášně i jako koníček.

Jak jste se k umění dostala? Táhlo vás to k umění už v dětství?

Prvně jsem přišla do kontaktu s uměním skrz řádové sestry, které se staraly u nás v Hradci o děti. Chodila jsem jim pomáhat, třeba uklízet, sestry se pak staraly i o mě. Promítaly mi první filmy, na které doted' vzpomínám. Uměla jsem číst už od čtyř let. Spolužáci ze základní školy mi zpětně říkali: „Ó, Jano, my tě měli na základce vždycky tak rádi, vždycky jsme díky tobě měli z výtvarky jedničku, za hodinu jsi zvládla nakreslit výkresy všem.“ Ani tak jsem se nedostala na střední uměleckou školu. Já jsem si říkala: „Jano, tohle dělat nemůžeš, musíš bojovat za sebe.“ Nakonec jsem nastoupila na gymnázium, kde jsem snila o tom, jak budu ilustrovat a psát knížky.

Nakonec jste ale umění studovala, ne?

Po maturitě jsem si podala pět přihlášek na vysokou školu, ale znovu mě nikam nevzali. Prý, že si mám zlepšit kádrový profil, nevím proč. Po odvolání jsem se ale dostala na Filozofickou

fakultu do Olomouce, kde jsem studovala dějiny umění a bohemistiku. Proto já na takové univerzity, které nejsou pražské, nedám dopustit. Zrovna sem do Olomouce byli režimem uklizeni všichni nepohodlní profesori z Prahy. Seznámila jsem se tedy s lidmi, se kterými bych jinak vůbec nepřišla do styku. Na konci studia jsem se ale dostala do problémů, vedení školy mi nechtělo uznat diplomovou práci, na které jsem pracovala tři roky. Měla jsem v ní lidi, kteří podepsali Chartu 77 (dokument napsaný stejnojmennou občanskou skupinou, který kritizoval nedodržování lidských práv tehdejším komunistickým režimem, jeho podepsání bylo bráno jako politický trestný čin, pozn. red.). Copak jsem to ale já mohla vědět? Nenechala jsem to tak být a přihlásila jsem se do odborné umělecké soutěže, kde jsem získala první cenu.

Vy jste také vyučovala na základní umělecké škole. Jaká byla vaše cesta k učitelké profesi?

Po studiích zvítězil nepsaný zákon začít jinde. Nebo spíše umístěnka na Mostecko. S manželem jsme museli podepsat, že tam zůsta-

neme deset let. Pracovala jsem v místní umělecké škole. Vždycky jsem říkala, že nikdy nebudu učit, budu si bádát, budu si malovat. Děti mě ale dostaly, tou svojí bezprostředností, a chtěly pohádky, chtěly příběhy. No a tak jsem zahodila všechna cizí slova, co jsem se na univerzitě naučila, a zkusila tenhle nový pohádkový svět.

„Přednášky by měly být jako divadelní představení, měl to být zážitek a o to se ve své práci snažím.“

Jak na život v komunistickém Československu vzpomínáte?

Doba před revolucí nebyla moc šťastná, ale zase vytvářela takové ochranné komunity pro nás, kteří jsme neemigrovali a zůstali. Takové větší sociální vazby. To nás drželo dohromady, ale nebyly to nějaké tajné spolky, normálně lidi, kteří také byli odsunuti, a já jim většinou učila děti.

Revoluce přišla v listopadu roku 1989. Angažovala jste se v ní nějak?

Před listopadovou revolucí jsem zrovna náhodou jela na výstavu do Prahy, a když jsem přijela, nemohla jsem nečekaně nikam, všude byla vodní děla a vojáci. Až zpětně jsem se dozvěděla, co se vlastně dělo. Po zjištění jsem se vrátila na demonstrace do Prahy a shodou okolností jsem byla chvíli v čele Občanského fóra (tehdejší politické hnutí, ze kterého pocházel i první český prezident Václav Havel, pozn. red.), ale bylo to jen kvůli tomu, že nebyl nikdo jiný, kdo by to vzal na svá bedra. Rozhodně nejsem žádný politik.

Vy jste během svého profesního života vystřídala řadu profesí v umění, dokonce jste se dostala k pomoci skrz umění – arteterapii.

Ano, je to tak, a nejen v umění. Po revoluci jsem se

s prvním závanem svobody přihlásila na inzerát hledající pedagoga na Univerzitu Karlovu, konkurs jsem vyhrála a dostala místo vyučující estetiky. Postupně jsem začala v rámci univerzity dělat přednášky a vyučovat nový typ studia pro lidi s různým omezením – arteterapii a ergoterapii.

V průběhu let jsem vyučovala na několika uměleckých školách, a jak ráda s nadsázkou říkám, vychovala jsem jednu generaci architektů a designerů. Při práci na jednom gymnáziu se mi naskytla příležitost jezdit do Terezína, bývalého židovského ghetta, a vzdělávat se v oblasti světového problému holocaustu. Studium jsem zakončila v Jeruzalémě a stala jsem se lektorkou v Terezíně.

Umění je pořád vaší velkou vášní. Jak se mu věnujete teď?

Momentálně se nejvíc věnuji přednáškám z dějin umění, s nadšením objíždím celou republiku. Přednášky by měly být jako divadelní představení, měl to být zážitek. A o to se ve své práci snažím. Myslím, že nejdůležitější je pracovat v rovině popularizační, vyprávět příběhy je nejlepší cesta, jak lidi něco naučit.

MANANA MODEBADZE

„Ženy dokáží dosáhnout vrcholu úspěchu v jakémkoli odvětví,“ říká učitelka gruzínštiny.

ANA GHUGHUNISHVILI

Manana Modebadze, učitelka gruzínského jazyka a literatury ze západní Gruzie, říká, že svět se od jejího mládí proměnil. „Když jsem byla malá, tak jsme si nemohli ani představit, že by žena mohla být například řidičkou, ale tohle stigma je teď, myslím, pryč.“ K rovnosti se snaží vést i své studenty a její progresivní názory a láska k práci slouží jejím studentům jako zdroj inspirace. Všem, kdo by si rádi splnili nějaký sen, říká: „Když nám velké věci spadnou samy do klína, ztrácejí své kouzlo. Nikdy si nemyslete, že něco nedokážete.“

Řeknete nám něco o sobě? Jak jste se dostala k učení?

Jmenuji se Manana Modebadze a jsem učitelkou gruzínského jazyka na státní škole v malé vesničce Darkveti, kousek od města Čiatura v západní Gruzii. Stejně jako každé jiné dítě jsem i já měla spoustu různých zájmů, které se v průběhu času měnily, ale velmi brzy jsem si uvědomila, že učitelství je něco, čemu bych se chtěla věnovat. Byla jsem velmi odhodlaná si tento sen splnit. Na konci osmdesátých let jsem vystudovala Puškinův pedagogický institut v Tbilisi – tak se tehdy pedagogická univerzita jmenovala. A poté jsem začala pracovat jako učitelka. V naší škole jsem už pětatřicet let.

Setkala jste se ve své profesi s tím, že by vás nějak omezovalo to, že jste žena?

Ne. To, že jsem žena, mi nikdy nebránilo v dosažení mého snu. Navíc si nemyslím, že učitel musí být muž – myšlenka, že mužská přísnost je pro udržení kázně ve třídě nutná, je absurdní. Jak muži, tak ženy mají stejné právo pracovat ve

školství.

Myslíte si, že existují čistě ženské a čistě mužské profese?

Absolutně ne. Když jsem já sama byla žákyní základní školy, spousta učitelů a učitelek si myslela, že některé profese nejsou pro ženy, například inženýrství, a že švadlenou zase může být jen žena. Já si tohle nemyslím. Když jsem byla malá, tak jsme si nemohli ani představit, že by žena mohla být například řidičkou, ale tohle stigma je teď, myslím, pryč. V dnešní době můžeme vidět ženy v řadě profesí, i v těch, které nebyly pro ženy přípustné za mých mladých let.

Někteří lidé si myslí, že muži jsou chytřejší než ženy. Souhlasíte s tím?

Myslím, že chytré lidi najdeme jak mezi ženami, tak mezi muži. Máme skvělé příklady z umění, sportu, vědy i politiky. Podívejme se třeba na rodinu vědkyně Marie Curie-Skłodowské. Marie

a její dcera Irene získaly několikrát Nobelovu cenu. Když se podíváme na historii politiky, tak také najdeme zajímavé ženské osobnosti – železná lady Margaret Thatcher, královna Alžběta, Angela Merkel. Máme gruzínské paralympioničky, které jsou známé a udělaly si ve sportu jméno. Ženy dokáží dosáhnout vrcholu úspěchu v jakémkoli odvětví.

„Ženy dokáží dosáhnout vrcholu úspěchu v jakémkoli odvětví.“

Co byste poradila mladým dívkám a ženám, které se na splnění svého snu teprve chystají?

Zaprvé, je dobré mít svůj cíl alespoň nějak vyjasněný, dát mu obrysy. A potom se pustit do jeho plnění a nikdy nepřestávat. V životě se potkáme se spoustou překážek, ale tak to chodí, nemělo by nás to odradit. Nic není jednoduché. Čím větší výzva, tím sladší odměna po jejím překonání. Když nám velké věci spadnou samy do klína, ztrácejí své kouzlo. Nikdy si nemyslete, že něco nedokážete. Ano, život může být opravdu těžký, ale nic není nemožné.

IVANA KOLMAŠOVÁ

Vychovala tři děti a pustila se do vědecké kariéry. Družice, na které spolupracovala, teď míří k Jupiteru.

MARKÉTA PLEŠKOVÁ

„Na přijímací zkoušky na doktorát jsem šla ve svých osmačtyřiceti letech,“ říká česká fyzička Ivana Kolmašová. Její cesta do vědy byla dlouhá a spletitá a původně vůbec nezamýšlela, že by se jí věnovala. Dnes je přitom uznávanou osobností kosmické fyziky, věnuje se fyzice plazmatu a zaměřuje se na pozemní i planetární blesky. K Jupiteru navíc právě letí družice, na které spolupracovala s mezinárodním týmem.

Původně jste chtěla pracovat v nemocnici s lékařskými přístroji, nakonec se ale věnujete fyzice plazmatu. Co se během studií změnilo?

Lákala mě i medicína, ale to jsem si rozmyslela, protože mě netěšily chemie a biologie. Tak jsem s tím chtěla zkombinovat matiku a fyziku a studovat lékařskou elektroniku a pracovat v nemocnici. Pro můj ročník ale specializaci neotevřeli. Šla jsem proto na obecnější obor radioelektronická zařízení a přístroje. Dokončila jsem těch pět let, tenkrát nebyla bakalářská a magisterská studia, tenkrát to bylo pětileté inženýrské studium. Dokončila jsem ho s červeným diplomem a profesori mi říkali: „To se vás nikdo nebude ptát, do té nemocnice klidně můžete jít pracovat.“ Tak jsem zkoušela hledat místo. A já jsem ho prostě nenašla.

Čím to bylo?

Při snaze najít práci v nemocnici to bylo poprvé a naposledy, co jsem se setkala s tím, že zaměstnavatel nechtěl přijmout ženu. Tenkrát to bylo spíš tím, že se jim nezdálo, že by ženská byla technik. Ale od té doby se to, myslím, hodně

změnilo.

Takže odmítnutí v nemocnici vás nasměrovalo do vědy.

Ano, našla jsem si tenkrát místo v Geofyzikálním ústavu Akademie věd, kde hledali inženýra do týmu, který v roce 1978 vypustil první československou družici Magion. Ne, že bych byla z vesmíru celá nadšená, ale v té chvíli mi přišlo, že to je zajímavá práce. Nastoupila jsem do týmu, kde bylo asi jedenáct nebo dvanáct inženýrů a techniků. Každopádně jsem byla v tom týmu jediná žena a byla jsem tam moc spokojená.

Před nástupem na vysokou školu jste hodně šila, zvažovala jste i obor módní návrhářství. Měla jste později při práci čas i na nějakou kreativní činnost?

Ano, měla. Po nástupu do práce jsem jako inženýrka také pájela, čímž jsem s prací spojila svou lásku k ručním pracím. Nejenže jsem šila, ale navlékala jsem i korálky a bižuterii a doteď vyrábím všelijaká vánoční a velikonoční přání. To pájení pro mě byla hrozně milá práce, já

jsem to měla opravdu ráda, protože ty součástky jsou malinké, taková bižuterní práce. Navíc mi voní kalafuna.

Jak se do vaší práce promítlo mateřství?

Mám tři děti a doma jsem s nimi byla s přestávkami skoro deset let. Potom jsem ještě několik let pracovala na zkrácený úvazek. Opravdu jsem věnovala těm dětem spoustu času, vozila jsem je na kroužky, na plavání, na keramiku a na housle. A vrátila jsem se vlastně naplno, až když té nejmenší bylo deset.

Studovat doktorát jste začala až potom, co vaše děti už samy chodily do školy. Věděla jste už během výchovy, že se chcete vrátit ke studiu?

Ne, to až když jsem se vrátila do práce a pracovala na vývoji elektroniky na družici Taranis. Byl to přístroj, který vznikl v Česku ve spolupráci s francouzskými kolegy, měl měřit elektromagnetické vlnění a zkoumat blesky. V tu chvíli jsem si uvědomila, že mi začíná vadit, že nevím přesně, co měřím. Chyběla mi k tomu ta fyzika. A asi v roce 2012 jsem si také uvědomila, že jestli se chci posouvat směrem do vědy, tak to asi bez doktorátu nepůjde, protože ty možnosti bez doktorátu jsou poměrně omezené, co se týká jednak platového postupu, ale hlavně získávání grantových prostředků. Na přijímací zkoušky na doktorát jsem šla ve svých osmačtyřiceti letech.

„Na přijímací zkoušky na doktorát jsem šla ve svých osmačtyřiceti letech.“

Máte za sebou i vědecký pobyt ve Spojených státech amerických. Co vám tato zahraniční zkušenost dala?

Po doktorátu, který jsem stihla i s prací na plný úvazek za dva a půl roku, jsem dostala možnost být půl roku ve Spojených státech. Pracovala jsem tam na dvou amerických univerzitách, na univerzitě v Iowě a na univerzitě v Mississippii. Na jedné byli odborníci na pozemní blesky a na druhé zase postavili přístroj, který lítá okolo Jupiteru na sondě Juno. A tyhle naše výsledky z měření elektromagnetických vln pocházejících z bleskových výbojů v atmosféře planety Jupiter se nám podařilo publikovat ve dvou časopisech z řady Nature, Nature Communications a Nature Astronomy. To jsem byla moc ráda, to mělo ohlasy i v zahraničí.

Na co se ve své práci zaměřujete teď?

Nejvíce času mi zabere výzkum, snažím se ale také vědu popularizovat. Pořádám přednášky, píšou články o nových objevech, nedávno jsem také založila spolek na podporu žen v radiové vědě. Mezinárodní organizace Unie radiové vědy, ve které jsem prezidentkou českého komitétu, se snaží o podporu vědkyň a zakládání ženských spolků v členských státech. Podobné skupiny existují už v několika státech na světě v rámci Unie radiové vědy. Nechtěla jsem, aby bylo Česko pozadu.

Jak české vědkyně ve spolku podporujete?

Tím, že je nás hodně málo, tak zatím spíš hledám možnosti, jak podpořit české mladé ženy, které v oblasti radiové vědy studují nebo pracují. Teď se mi podařilo spojit se se skupinou holek na elektrotechnické fakultě, které pořádají kurzy pro děti. Nabídla jsem jim, že bych jim pomohla s nějakou přednáškou, s nějakými stavebnicemi pro děti, aby ty ženské aktivity byly viditelné. Chtěla bych oslovit také mladší děti, aby si směr fyziky nebo radiové vědy vybraly. Nás žen tu tolik není. Takže mně jde o to, aby se toho mladé holky nebály. Aby si řekly, no, vždyť to je vlastně docela dobré.

MARIAM PAVLIASHVILI

**„Moc bych si přála v gruzínském školství více silných a inteligentních žen,“
vzkazuje všem zájemkyním o pedagogiku učitelka a zástupkyně ředitele.**

TATIA SVIMONISHVILI

Mariam Pavliashvili je gruzínská učitelka, lektorka a zástupkyně ředitele na jedné škole ve východní Gruzii. Cesta do školství pro ni ale nebyla jednoduchá, studovat musela s prvorozenou dcerou a Gruzie se v té době nacházela v obrovské energetické i ekonomické krizi. „Moje touha stát se učitelkou byla ale tak velká, že jsem odmítala jakoukoli překážku v cestě za touto vysněnou prací,“ říká. I přes své kariérní úspěchy se považuje zejména za matku dvou dětí a babičku vnuka Thomase. Svoji roli vidí ve výchově silných a nezávislých dívek a věří, že v Gruzii jsou to teď právě mladé ženy, kdo nabírá na hlase a má co říct. „Vím, že ženy a dívky budou svobodné a nezávislé,“ předává svým studentům.

Mohla byste se nám krátce představit?

Jmenuji se Mariam Pavliashvili, ale všichni mi říkají Marika. Když se mě lidé ptají, kdo jsem, odpovídám, že jsem matkou dvou dětí a babičkou jednoho vnuka Thomase. Jsem ale také učitelka gruzínského jazyka na státní škole ve vesničce Akhalsopeli na východě Gruzie. Doučuji taktéž soukromě, zejména středoškolské studenty, kteří se připravují na přijímací zkoušky na univerzity, a vedu literární klub v centru pro mládež v naší vesnici.

Co vás inspirovalo k tomu, stát se učitelkou, a jaká byla vaše cesta k práci ve školství?

Byl to velmi dlouhý a náročný proces. Vdala jsem se velmi mladá a záhy po svatbě se mi narodila dcera Medea. Na přednášky jsem chodívala s ní a snažila se skloubit roli matky a studentky, což vyžadovalo obrovské úsilí a odhodlání. Moje touha stát se učitelkou byla ale

tak velká, že jsem odmítala jakoukoli překážku v cestě za touto vysněnou prací. Pořád jsem si opakovala: „Mariko, dokážeš to, musíš být silná, máš svůj sen a splníš si ho.“ V tomto období jsme navíc neměli elektřinu, všude byla extrémní chudoba, bylo to opravdu náročné. A já se i přesto stala učitelkou.

Setkala jste se na cestě za svým snem s nějakými výzvami? Máte nějaký moment na vaší cestě za prací ve školství, ve kterém jste na sebe byla obzvlášť pyšná?

Narazila jsem na spoustu výzev, zejména kvůli tomu, že jsem v rámci své kariéry nechtěla jen učit, ale také se podílet na vedení naší školy, a rozhodla se proto zúčastnit se zkoušek na zástupkyni ředitele. Ten moment, kdy jsem dokázala všem okolo, že můžu být ve vedení školy, můžu učit, být matkou a starat se o domácnost i své děti, tak to byl přesně ten okamžik, ve kterém jsem na sebe byla opravdu pyšná. Bylo to opravdu náročné období pro mě jako matku dvou malých dětí, která se připravovala

na profesní zkoušky a zároveň musela připravit své studenty na závěrečné státní testy. Jsem ráda, že jsem vše zvládla, a velmi mě těšilo, když i ostatní viděli, kolik energie jsem do toho všeho vložila. Šla jsem do toho tehdy opravdu naplno. Děkovné řeči studentů i jejich rodičů pro mě znamenaly opravdu hodně.

„Moc bych si přála v gruzínském školství více silných a inteligentních žen.“

Jaká je učitelská profese? Doporučila byste ji dnešním mladým dívkám?

Určitě, moc bych si přála, aby v gruzínském školství bylo více silných, inteligentních žen. Učitelství je náročná profese, vyžaduje od jednotlivců spoustu vůle, odhodlání a zodpovědnosti. Když ale máte možnost vidět tváře svých studentů, které se najednou rozzáří zvědavostí díky něčemu, co jste jim řekla, je to k nezaplacení. Mám pocit, že v dnešní době je učitelství podceňované, ale věřím dnešním mladým dívkám a ženám. Myslím, že dokážeme všechno, aby naše děti žily v lepší Gruzii.

Co podle vás, na základě vaší vlastní zkušenosti, dělá dobrého lídra nebo lídryni? Jaké vlastnosti a kompetence by tento člověk měl mít?

Za mě je to neustálá touha zlepšovat se, netolerance nespravedlnosti a přinášení pozitivních změn. Trochu se zdráhám o tom mluvit, ale myslím, že tyto vlastnosti do určité míry mám. Dobrý lídr a lídryně musí věřit, že jsou schopni hory přenášet.

Máte nějaké přání nebo vzkaz mladým dívkám a ženám, které by se rády lídryněmi ve svých komunitách staly?

Věřím, že budoucnost patří nám. V Gruzii jsou to dívky, jejichž hlas je teď více slyšet a stejně jako Malala budou mít co říct. Víím, že ženy a dívky budou svobodné a nezávislé. Pokud máte nějaký cíl, nikdy se nevzdávejte a myslete na něj zejména v náročnějších obdobích – víím, není a nebude to lehké, ale bude to stát za to. Každé mladé dívce bych poradila, aby v sobě našla svou vlastní sílu udělat cokoli, aby získala co nejvyšší vzdělání. To jí totiž už nikdo nikdy nevezme.

IVANA DVOŘÁKOVÁ

Touha pomáhat lidem a odhodlání dělat věci správně: kariéra u Červeného kříže.

MARKÉTA RICHTEROVÁ

Ivana Dvořáková je příkladem toho, že by prvotní zdánlivý neúspěch neměl odradit nikoho od plnění si svých snů. Bývalá ředitelka oblastního spolku Českého červeného kříže v malém českém městě Mělník neměla do zdravotnictví a humanitární pomoci přímočarou cestu. Jako dospívající snila o práci zdravotní sestry, a i když jí to na přijímacích zkouškách na střední zdravotnickou školu z důvodu alergie nevyšlo, svého snu pomáhat lidem se nevzdala a v průběhu let se vypracovala až na ředitelku místní pobočky celosvětově známé organizace Červený kříž. Za svou obětavou službu získala řadu medailí nejen od města, ale také nejvyšší ocenění Alice Masarykové, které Český červený kříž uděluje významným osobám, které šíří jeho principy, hodnoty a myšlenky.

Jaká byla vaše cesta do jedné z nejznámějších zdravotnických a humanitárních organizací?

Mým snem bylo stát se zdravotní sestrou v porodnici nebo kojeneckém ústavu. Složila jsem úspěšně přijímací zkoušky, ale při zdravotní prohlídce mě kvůli alergii na jeden z léků vyloučili. Potom jsem pracovala v marketingu, ale i školství. Touha pomáhat ve mně ale pořád byla. Při povodních, které Česko zasáhly v roce 2002, jsem se zapojila do pomoci jako dobrovolnice pro jinou organizaci a seznámila se právě i s Českým červeným křížem, který při záplavách také pomáhal.

V Červeném kříži jste působila od roku 2002, k jaké práci jste se za tu dobu dostala?

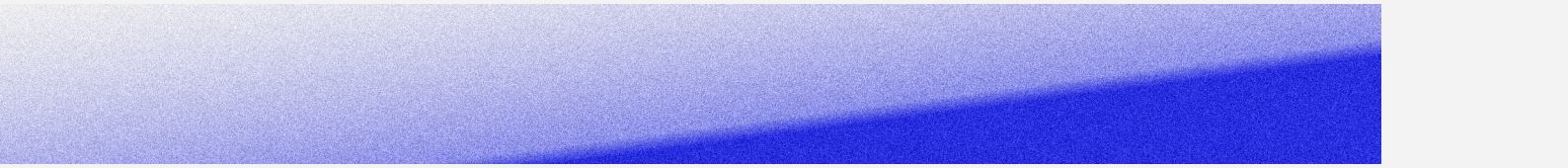
Po pomoci při povodních v roce 2002 jsem působila jako občasná dobrovolnice. Kontakty se postupně prohlubovaly, až jsem se v roce

2011 stala regulérní zaměstnankyní na pozici administrativy a v roce 2012 ředitelkou. Zde jsem působila až do konce mé pracovní kariéry.

Na co nejraději z práce pro Český červený kříž vzpomínáte?

Práce v Českém červeném kříži mi přišla vždy jako smysluplná. Je různorodá a každý si může najít směr, jak jeho prostřednictvím pomáhat dál. Hlavní činností tohoto spolku je však domácí zdravotní péče, která zaměstnává zdravotní sestry. Tyto ženy jsou pro spoustu pacientů v domácím prostředí doslova anděly a pro mě byly důvodem i při některých potížích nasazení nevzdat. Jsou to super parťačky, za kterými jsem mohla vždy stát, a doufám, že to bylo vzájemné. Nejednou jsem řekla a občas i napsala, že jsem na tento kolektiv byla právem hrdá – jak na kolektiv sester, tak i na kolegyně v kanceláři, se kterými jsme zvládly mnohdy nelehké úkoly. Práce Českého červeného kříže má mnoho odvětví a žádné nemohlo po-

kulhávat. Neobejde se ani bez úžasné práce dobrovolníků, bez kterých by nebylo možné některé činnosti a projekty realizovat. Všem, a to slovíčko všem má velký objem a píše ho takto, abych na nikoho náhodou nezapomněla, patří obrovský dík. Bez nich by to zkrátka nešlo. Všichni jsou mi blízcí a zůstanou mi v srdci, s mnohými jsem stále v kontaktu.

„Nyní šířím ve své mysli myšlenku, že tento osobní čas, co mi zbývá, mám za odměnu a je na mně, jak ho využiji.“

***Dělalo vám během vaší kariéry něco obtíže?
Jak jste se s tím vypořádala?***

S odstupem času bych možná nepoužila slovo obtíže, ale situace, které vyžadovaly mimořádné

nasazení nebo nestandardní řešení a také mnoho času navíc. A vypořádávala jsem se s nimi v tu chvíli, jak nejlépe to zrovna šlo.

Už jste sice v důchodu, ale spolupracujete ještě nějak s Červeným křížem? Zapojujete se do dobrovolnické činnosti?

Zůstala jsem dále jako dobrovolnice, členka Humanitární jednotky pro pomoc při mimořádných událostech, dále pomáhám koordinovat dobrovolnice a snažím se být k ruce, když jsem případně potřeba. Raduji se, že tento spolek běží úspěšně dál tím správným směrem s mladistvými podněty a nadšením. Ráda se za nimi vracím. Nyní šířím ve své mysli myšlenku, že tento osobní čas, co mi zbývá, mám za odměnu a je na mně, jak ho využiji. Věřím, že si toho užiji ještě mnoho, život je fajn. Čas mi zaplňuje především má rodina, díky které jsem vše zvládla, a té se snažím nyní vracet. Zaslouží dík, že mi mé pracovní nasazení dopřála.

MARIAM POTSKHVERASHVILI

Judo, olympiáda a rovnoprávnost. Mladá gruzínská judistka boří genderové stereotypy v převážně mužském sportu.

NINI KOCHALIDZE

Mariam Potskhverashvili je devatenáctiletá judistka z malého gruzínského městečka Aspindza, ležícího na jihu země. Mezitím, co se neúnavně připravuje na olympiádu, daří se jí bořit genderové stereotypy týkající se sportovkyň a odmítat škodlivé názory na to, jak mají vypadat ženská těla. I přes veškeré výzvy, kterým jako žena v profesionálním sportu čelí, věří, že ženy mohou mít úspěšnou sportovní kariéru a zároveň studovat, mít děti a starat se o rodinu. „Judo nepřezijí bez dívek. Naše odvaha a kuráž je potřebná. Bořím stereotypy. Pokaždé, když se s nějakým setkám, ještě víc mě to motivuje a utvrzuje v tom, že to, co dělám, mě baví a je to správné.“

Co vás inspirovalo stát se judistkou?

Jednou jsem se přišla podívat na mezinárodní turnaj juda v našem městečku a naprosto mě tento sport ohromil. Rozhodla jsem se zkusit štěstí a přihlásila se do místního oddílu. Původně jsem si myslela, že to bude jen jeden z mých dalších koníčků na nějaký čas, ale judo mě naprosto vtáhlo a doteď je mou velkou vášní.

Judo klade velký důraz na disciplínu a respekt. Jak praktikování juda ovlivňuje vaši osobnost a každodenní život?

Judo na mě mělo a má velký vliv. Zlepšila jsem své komunikační schopnosti, sblížila jsem se spoustou zajímavých lidí a celkově si myslím, že se ze mě stal lepší člověk.

Zažila jste nějaký nezapomenutelný moment v rámci juda, který se do vás nesmazatelně zapsal?

Olympijské hry mládeže byly určitě ten nejvíc

nezapomenutelný zážitek. V týmové soutěži jsme skončili třetí a já jsem navíc vyhrála rozhodující zápas proti Italkám, což mi umožnilo postoupit do dalšího kola.

Jak vypadá vaše tréninková rutina a jak se vám daří skloubit sport, práci a školu dohromady?

Obecně, vybalancovat sport s prací a školou je náročné. Judo byste měli dát všechno, abyste se někam posunuli. Tento sport vyžaduje spoustu soustředění a obětavosti. To je ten důvod, proč se nemůžu věnovat svému vzdělání tak moc, jak bych chtěla, ale i tak se neustále snažím najít rovnováhu. Pořád u mě vyhrává judo – sport je to, co většina vrcholových sportovců musí prioritizovat, pokud chtějí být úspěšní.

Judo je známé pro své technické aspekty. Mohla byste nám přiblížit nějakou specifickou techniku nebo princip, který je pro vás důležitý nebo nejvíc efektivní?

Moje oblíbená je rotace. Myslím, že je to velmi

speciální pohyb, a často jej používám. Techniky v judu jsou pro mě velmi zajímavé zejména svou sofistikovaností, velmi se liší od ostatních sportů.

Jak se psychicky připravujete na turnaje? Máte nějaké speciální strategie, které vám pomáhají se soustředit a zůstat v klidu během zápasu?

Nemám žádné speciální triky. Sluchátka a gruzínská hudba mi pomáhají nejvíc. Taky se snažím sama sebe povzbudit a dodat si sebevědomí.

Judo je často popisované jako sport, který dokáže ty, kdo jej praktikují, posilnit a zocelit. Jakým způsobem posilnil vás, ať už fyzicky, či psychicky?

Myslím, že jsem více všímavá vůči sobě i svému okolí a také fyzicky silnější. Naučila jsem se také sebeobranu, což je podle mě pro dívky a ženy jedna z nejdůležitějších věcí, a také jsem se naučila věřit si.

Setkala jste se v judu s nějakými překážkami kvůli tomu, že jste žena?

První překážkou je stereotypní nahlížení na ženy ve sportu celkově, bohužel se toho dopouští velká řada lidí. Myslím, že se na tomhle shodnu s každou ženskou judistkou. Spousta lidí si myslí, že v judu nemáme co dělat a měly bychom se věnovat tanci nebo zpěvu. Myslím, že tyto stereotypy bořím. Pokaždé, když se s nějakým takovým názorem setkám, ještě víc mě to motivuje a utvrzuje v tom, že to, co dělám, mě baví a je to správné.

Máte nějakou radu nebo doporučení pro mladé dívky, které by chtěly začít s judem, případně s jiným bojovým uměním?

Moje první rada zní – neposlouchejte zastaralé názory lidí, kteří tvrdí: „Holky a judo?“ Pokud se k judu dostanou, měly by zkusit svoje štěstí. Byla bych moc ráda, kdyby se zapojily, vytříbily si dovednosti a zkusily překonat překážky, které tento sport přináší. Jsem si jistá, že dívky začnou praktikovat judo stále více, judo nepřežije bez dívek.

Naše odvaha a kuráž je potřebná ve smíšených skupinách.

„Jsem si jistá, že dívky začnou praktikovat judo stále více, judo nepřežije bez dívek.“

Judo je olympijský sport. Máte nějaký konkrétní vysněný zápas nebo turnaj typu olympiáda?

Ano, mám cíl. Jako každá profesionální judistka nebo sportovkyně, mým snem je stát se olympijskou vítězkou. Připravujeme se na to celý náš život. Bohužel, moje současné výsledky nestačí na kvalifikaci pro rok 2024, ale budu dělat vše, co je v mých silách, abych se kvalifikovala na další olympijské hry, které budou v roce 2028.

Plánujete zapojit se do trénování nebo mentování dalších judistek, zejména mladších dívek, které teprve se sportem začínají?

Určitě, ráda bych se dostala na sportovní univerzitu a vystudovala trenérství. Chci být trenérkou dívek a vychovat budoucí šampionky.

Sportovkyně často narážejí na problémy s tím, jak vypadají jejich těla, respektive s komentáři od jiných lidí na to, jak vypadají jejich těla, což se může projevit i na jejich sebevědomí. Jak se s tímto vyrovnáváte vy?

I já jsem se s tím setkala, bylo mi řečeno, že velké svaly na mně jako na ženě nevypadají dobře. Za mě tohle není vada, právě naopak. Jako sportovkyně si myslím, že vytrénované tělo je krásné.

Některé sportovkyně také řeší výzvy spojené s mateřstvím a rodinou. Přemýšlela jste nad tímto tématem vy? Je možné skloubit kariéru jako profesionální judistka s rodinnou a dětmi?

Je to možné. Zním spoustu judistek s dětmi. Vše se jim daří skloubit a já doufám, že se mi to podaří také.

DANIELA NOVÁKOVÁ

„Život je moc krátký na to, abychom se držely zpátky,“ říká zdravotní sestra, která začala se studiem svého vysněného oboru v sedmatřiceti letech.

JASMINE EL WELAILY

Zdravotní sestra Daniela Nováková strávila dvacet let v Egyptě, kam odešla za manželem. „Egypt je krásná země, ale od ženy se očekává, že se bude doma starat o rodinu.“ Celý svůj život ale snila o tom, že bude pomáhat lidem. Ted' si svoje tužby plní prací ve zdravotnictví a dále studuje. „Ženy by si měly plnit sny,“ vzkazuje všem.

**Jaký je to pocit studovat ve starším věku?
Co je na tom nejobtížnější?**

Ze začátku jsem si to neuměla ani představit, ale řekla jsem si, že to zkusím. Nejobtížnější byla časová náročnost. Stíhat domácnost, studium a práci bylo výzvou, ale po čase jsem si na to zvykla a začalo mě to bavit. Uvědomila jsem si, že když člověk chce, zvládne i „nemožné“. Věk by nás určitě neměl omezovat.

Co vás nejvíc motivovalo?

Ve zdravotnictví jsem chtěla pracovat od mala, ale během života v Egyptě to nepřicházelo v úvahu. Tam se očekává, že žena je v domácnosti na plný úvazek. Studiem jsem si tak plnila a stále plním svůj sen.

Jaký je Egypt a jak jste se v zemi během vašeho pobytu cítila?

Egypt je krásná země, místní lidé jsou velmi přátelští a veselí. Strávila jsem tam dvacet let a cítila se velmi spokojeně. Můj manžel je

muslim, ale nikdy mě nenutil do toho, žít podle tradic náboženství. Sám neměl problém s tím, že jsem před narozením dcery pracovala ve školství, ale bohužel finanční ohodnocení bylo malé. Musíme si uvědomit, že v každé zemi najdeme negativní i pozitivní věci. Já se vždy snažím brát si jen to pozitivní a to, co mi dává smysl.

Jaká jsou tedy negativa Egypta?

I přesto, že můj manžel je velmi otevřený a pokrokový, egyptská společnost je celkově dost patri-archální. Většina žen je v domácnosti, některé mají jen základní vzdělání, nemají pracovní příležitosti a jsou omezeny svými manželi. Sice mluvím arabsky, ale jako cizinka bych měla problém se na většině pozicích prosadit. Momentálně není dobrá ani ekonomická situace v zemi. Inlace strmě narůstá a s ní jdou nahoru i ceny. Dříve to bylo jinak, ted' střední vrstva téměř vymizela. Pro dobrý život v Egyptě potřebujete stále více financí a to platí i o vzdělání. Veřejné školy jsou nekvalitní a ty soukromé stojí miliony a kvalitou se nemohou rovnat s těmi evropskými. To byl hlavní důvod mého návratu do Česka.

Neměla jste z návratu strach? Jaké byly vaše plány?

Věděla jsem, že se budu muset v Praze nějak uplatnit. Využila jsem toho, že stojím na novém začátku, a obrátila celou situaci ve svůj prospěch. Začala jsem si plnit svůj sen a tím byla a je práce ve zdravotnictví. Ještě v Egyptě jsem se začala připravovat na přijímací zkoušky, bylo mi tehdy 37 let. Když jsem se dozvěděla výsledky přijímacího řízení, byla jsem velmi překvapena – skončila jsem na prvním místě z tří set uchazečů na 2. i 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze na obor zdravotní sestra.

Jak jste se cítila, když jste se dozvěděla, že jste přijatá?

Byla jsem na sebe pyšná, ve svém věku jsem to nečekala. Knihu biologie jsem otevřela po dvaceti letech. Cítila jsem, že nemožné se stalo možným.

Jak probíhalo studium?

Studium mne velmi bavilo a zajímalo. Bylo pro mě náročné vybalancovat školu a domácnost, ale řekla bych, že jsem ho dokončila úspěšně. Dokonce jsem každý rok získala stipendium za výborné výsledky a na konci studia i cenu děkana.

Momentálně dokončujete studium adiktologie, jak jste se k němu dostala?

Hned po ukončení školy jsem začala pracovat jako zdravotní sestra v hospici, ale pořád jsem cítila, že chci ještě něco víc. Původně jsem chtěla pracovat s psychiatrickými pacienty, jako sestra bych ale měla omezené možnosti, proto jsem se rozhodla pro další studium, a tentokrát to vyhrála adiktologie. Po studiu bakaláře jsem dostala nabídku ke spolupráci na novém projektu, zabývající se otevřením nové adiktologické služby, která v Česku ještě neexistuje. Tento projekt má za cíl rozšířit služby harm reduction neboli minimalizace škodlivých

následků, které v sobě nitrožilní užívání drog má. Nyní dokončuji magisterské studium adiktologie a chci se věnovat zejména práci s rodinami závislých.

Co byl váš hnací motor?

Myšlenka, že věk je jenom číslo a není to překážka. Pokud máme nějaké cíle a nastavíme si správné hodnoty a cestu, tak se dá dosáhnout všeho.

Nebála jste se toho, že selžete?

Ano, bála, ale když to nezkusíte, neobjevíte svoje možnosti. Nesmíte se nechat strachem omezit.

„Egypt je krásná země, ale od ženy se očekává, že se bude doma starat o rodinu.“

Jaký je podle vás největší problém, kterému dnes ženy ve vašem věku čelí?

Mají pocit, že už není čas na změnu. Mají obavy nejen o sebe, ale i o svoje děti. Rodina je často jejich priorita a už nepřemýšlejí nad svými sny, a přitom splnění toho, co si přejí, by je mohlo posunout dál. Také se stává, že po mateřské dovolené mají obavy z návratu do pracovního prostředí, ve kterém nebyly několik let. Často také trpí stigmatem, že žena se má starat hlavně o rodinu, a tím potlačují svou individualitu a svoje tužby.

Jaké poselství byste chtěla předat dalším ženám?

Nebát se. Život je moc krátký na to, abychom se držely zpátky. Hledat důvody, proč nezačít se změnou, nikam nevede. Pokud narazíte na překážky, nevzdávejte se. Tím, že si jdeme za svým snem, jsme inspirací i pro svoje děti a okolí.

NATO GUBELADZE

„Žurnalistika je zajímavá práce, nezažijete v ní nudu,“ říká gruzínská novinářka.

MARIAM LOMIDZE

Touha být novinářem či novinářkou se často pojí se smyslem pro pravdu a spravedlnost. I toto byl hlavní důvod, proč se do novinářské profese pustila i Gruzínka Nato Gubeladze. V žurnalistice vidí způsob, jak se dostat na místa a zažít věci, které by běžný smrtelník nezažil, ale také prostředek, jak kontrolovat politiky a poukazovat na nekalosti. „Miluji psaní a vždy se snažím, aby moje články byly zajímavé,“ říká. A to se jí také daří. Noviny, které v Kutaisi po vystudování univerzity založila, získaly ocenění za nejlepší regionální žurnalistiku. „Když jste proaktivní a děláte novinářinu dobře, budete mít spoustu příležitostí zažít různé události a potkat známé osobnosti,“ doplňuje.

Jak jste se k novinářině dostala a co pro vás bylo tou největší motivací si tuto profesi vybrat?

Když jsem byla v první třídě, jedna z učitelek mě obvinila, že jsem ukradla ze školy knihu. Byla to ale moje kniha, neukradla jsem ji. Když jsem si ji četla ve škole, tak za mnou přišla a řekla, že jsem ji vzala z její školní knihovny. Velmi mě celá tato situace znejistěla, i moje matka si tehdy dělala starosti. Ta učitelka mi nakonec knihu zabavila a mně se nepodařilo dokázat, že jsem byla obviněna křivě. Pamatuji si, že jsem cítila obrovský pocit nespravedlnosti. Když jsem odmaturovala, napsala jsem o této události dokonce i článek, který otiskli v místních novinách. Jmenoval se „Zlodějka vlastní knihy“ a konečně se mi tak povedlo dokázat pravdu. Tato událost mě motivovala k tomu, stát se novinářkou.

Po maturitě jsem chtěla začít studovat žurnalistiku, ale když jsem dorazila k přijímacímu řízení, nesplňovala jsem všechny potřebné před-

poklady. Každý, kdo chtěl být přijat, musel mít u sebe tři napsané články a já měla jen jeden. Rozhodla jsem se jít na práva. Když zveřejnili výsledky přijímacího řízení, byla jsem překvapena. Měla jsem jiný počet bodů, než jsem očekávala, že budu mít. Byla jsem výbornou studentkou, a dokonce jsem dostala ocenění za skvělé výsledky, ale stejně to podle bodů v přijímacím řízení nestačilo a já tušila, že mi stáhli body naschvál. Opět se ve mně probudil ten silný pocit nespravedlnosti a rozhodla jsem se situaci řešit. Kontaktovala jsem všechny, kteří měli s přijímacím řízením co do činění, a dokonce jsem se potkala i s rektorem univerzity. Ten byl velmi rozzlobený, když zkontroloval moje výsledky a zjistil, že jsem v právu, a chtěl mi pomoci. Zjišťoval, kde jsou ještě volná místa, a shodou okolností byla právě na Fakultě žurnalistiky. Tak jsem se spolu s dalšími studenty, kteří byli nespravedlivě nepřijatí, dostala na univerzitu a mohla jsem studovat.

Co je podle vás nejzajímavější věc na novinářině?

Žurnalistika je velmi zajímavá práce. Nejzajímavější je to, že vám dává možnost potkat spoustu zajímavých lidí a být na místech, kam se jiní nedostanou. Nezažijete v ní nudu. Je pravda, že není dobře placená, ale peníze nejsou v tomto případě to nejdůležitější. Když jste proaktivní a děláte novinářinu dobře, budete mít spoustu příležitostí zažít různé události a potkat známé osobnosti.

„Vidíme i dobré a pozitivní věci, ale nemůžeme psát jen o nich.“

Mohla byste nám přiblížit, jaký typ novinářiny děláte?

Jsem převážně píšící novinářka, píšu do novin. Miluji psaní a vždy se snažím, aby moje články byly zajímavé. Potom, co jsem dokončila univerzitu, vrátila jsem se do svého rodného města Kutaisi a založila zde společně s kamarády první místní nezávislé noviny. Jmenovaly se Poskriptum a snažili jsme se informovat místní o všem, co se tehdy dělo. Nyní pracuji ve třech různých novinách a také publikujeme v jednom lokálním médiu, které najdete na Borjominews.ge.

Bylo pro vás těžké najít si stabilní práci v médiích?

Vlastně ani ne. Pracovala jsem už od svých studentských let. Víte, jak se říká, že dobří lidé se někdy objeví ve vašem životě, jako by spadli z čistého nebe? Něco podobného se stalo i mně. Když jsem ještě studovala, natrefila jsem čirou náhodou na ředitele rádia v Kutaisi. Přečetl si nějaké moje články, hodně se mu líbily a pomohl mi najít práci. Takže když jsem dostudovala univerzitu a vracela se domů do Kutaisi, už jsem měla práci. Začínala jsem v místním rádiu a potom jsme založili naše vlastní nezávislé noviny.

Co je na novinářině nejtěžší?

Nejsložitější je asi to množství konfrontací, kterým

novináři dennodenně čelí. Když jste nezávislá novinářka, je vaší rolí psát o politicích a lidech při moci a konfrontovat vládu s jejími přešlapy. Lidé často požadují, abychom psali jen o dobrých věcech, nechtějí slyšet o těch špatných. Ale my nemůžeme zavírat oči před nekalostmi. Vidíme i dobré a pozitivní věci, ale nemůžeme psát jen o nich. Musíme psát o aktuálních a šokujících věcech, které by lidé měli vědět. To je důvod, proč někteří lidé nemají rádi novináře. Jestli chcete být novinářka, musíte být připravena na konstantní napětí se spoustou lidí.

Co je zatím vaším největším úspěchem na poli novinářiny?

Chvilí poté, co jsme založili naše nezávislé noviny v Kutaisi, jsme získali ocenění za nejlepší regionální noviny. Jako symbolický dárek jsme dostali zlaté pero. Já a má kolegyně jsme potom odjely do Spojených států amerických, kde jsme cestovaly a měly možnost vidět New York, Floridu i Washington a navštívit řadu známých médií, včetně The New York Times. Byla to skvělá zkušenost a hodně mě toho naučila.

Měla jste možnost zažít i jiné mezinárodní zkušenosti? Co jste se během nich naučila a jak vás posunuly ve vaší práci?

Byla jsem i ve Švédsku. Potkala jsem tam řadu zajímavých lidí z různých zemí, naučili jsme se toho spoustu o problémech jednotlivých zemí a společně jsme o nich diskutovali. Měli jsme také workshopy o demokratické žurnalistice. Byla to pro mě skvělá příležitost.

Je pro ženu těžké být novinářkou? Čelila jste nějakým specifickým problémům jen proto, že jste žena, a jak jste se k nim postavila?

Ano, je těžké být ženou novinářkou. Často se ocitáte v situacích, kdy jsou lidi proti vám a odsuzují vás kvůli vaší práci. Dostala jsem výhrušky, ale naštěstí v nich ten, kdo mi je poslal, nepokračoval. Možná to bylo i proto, že jsem žena. Někdy je být

ženou výhoda – řada mužů novinářů může být fyzicky napadena, u ženy to až tak nehrozí. Pokud někdo chce být novinář, těmto situacím se bohužel nevyhne. Nebojte se jich. Dělejte svou práci a nevíšmejte si těchto lidí.

„Žurnalistika je zajímavá práce, nezažijete v ní nudu.“

Vedle novinářiny se věnujete i řadě dalších aktivit a projektů. Jak si zvládáte při takovém množství úkolů organizovat čas?

Když se věnujete různým věcem, musíte mít dobrý time management. Dobré je si čas rozdistribuovat, udělat si rozvrh a řídit se jím. Jakmile si na takový harmonogram zvyknete, už vám to potom nepříjde

složité. Vedle time managementu je dobré mít kolegy, se kterými si můžete práci rozdělit. Momentálně mám skvělé kolegy, se kterými si rozdělujeme práci i zodpovědnost a vše zvládáme daleko lépe, než kdybychom každý pracovali jen sám za sebe.

Co byste poradila mladým, kteří sní o kariéře novinářů a novinářek?

Všem, koho láká tato profese, bych poradila, aby si dobře promysleli, jestli je to opravdu to, co chtějí dělat. Pokud je jejich odpověď ano, tak by se měli snažit plnit si svůj sen a bojovat za něj stůj co stůj. Všem, kteří chtějí být novináři, přeji hodně štěstí.

TAKO TUMANISHVILI

„Chci podpořit mladé ve své generaci, aby se mohli rozvíjet podle toho, co je baví,“ říká gruzínská pracovnice s mládeží.

MARI MALVENOVI

Tako Tumanishvili organizuje letní kempy, zajímavé workshopy a další aktivity pro mladé v městečku Achalciche na jihozápadě Gruzie. Tato pracovnice s mládeží se snaží místním dospívajícím dopřát to, co sama během střední školy měla k dispozici – možnost svobodně si najít, co je baví, a zdokonalovat se v tom. „Když pomůžeme mladým objevit jejich vlastní zájmy, navede je to k jejich silným stránkám a dovednostem, které v životě budou potřebovat,“ říká.

Co pracovník s mládeží vlastně dělá?

Náplň práce pracovníka s mládeží je opravdu pestrá. Základním cílem je pomoci mladým lidem vybudovat potřebné kompetence a dovednosti. Někteří pracovníci s mládeží se zabývají dobrovolnickou prací, jiní pracují jen s určitými věkovými skupinami nebo se zaměřují jen na specifická témata. Já se věnuji práci s mladými ve věku čtrnáct až devatenáct let a mým hlavním úkolem je asistovat jim v objevování vlastních dovedností, znalostí a zájmů. Když pomůžeme mladým objevit jejich vlastní zájmy, navede je to k jejich silným stránkám a dovednostem, které v životě budou potřebovat.

Co vás vedlo k tomu, vybrat si právě toto povolání?

Jsem přesvědčena, že pracovníci s mládeží jsou jednou z nejdůležitějších profesí v dnešní Gruzii. V našem městě není tolik příležitostí pro mladé rozvíjet své zkušenosti a naučit se něco nového. Neformální vzdělávání v řadě měst a vesnic v Gruzii úplně chybí. Mým hlavním cílem je poskytnout dnešním mladým lidem tu stejnou pod-

poru a příležitosti, které jsem měla já, když jsem ještě studovala. Já sama ještě patřím k mladé generaci a je to pro mě velmi důležité. Chci podpořit mladé v naší generaci, aby se mohli rozvíjet podle svých možností a byli schopni potom vybudovat lepší budoucnost pro nás i pro Gruzii.

Mohla byste nám popsat, jak vypadá váš typický pracovní den?

Momentálně pracuji v Centru pro demokratické zapojování v městečku Achalciche na jihozápadě Gruzie. Začínáme okolo desáté ráno, většinou mám na starost klubová setkání, v poslední době také vedu workshopy s tématem zakládání vlastního podnikání pro mladé. Většinou pracujeme do sedmé večer, ale práce pracovníka s mládeží nemá přesně vymezený čas. Pokud k nám mladí přijdou později nebo organizujeme nějaké eventy, tak jsem v práci i déle.

Jakým výzvám pracovníci s mládeží čelí?

Jedna z nejdůležitějších výzev, která se týká

odvětví práce s mládeží v Gruzii, je ta, že naše země stále neuznává práci s mládeží jako profesi. Neexistuje téměř žádné povědomí o naší práci napříč společnostmi ani ve státním sektoru.

Existují nějaké typické charakteristiky, které by měl mít každý, kdo by s mladými lidmi chtěl pracovat?

Asi bych zdůraznila zodpovědnost. Práce s mladými vyžaduje velkou dávku zodpovědnosti, zejména proto, že zahrnuje práci s mladistvými, což může být riskantní i z hlediska zákona, protože mladiství za sebe ještě nenesou odpovědnost.

Zažila jste během své kariéry nějaké důležité momenty, na které jste pyšná?

Ty nejpyšnější a nejšťastnější momenty v mé kariéře jsou ty, kdy můžu vidět mladé, se kterými jsem pracovala, jak sami dosahují úspěchu a vede se jim dobře. Neskutečně mě nabíjí vidět je, jak si jdou za tím, co je baví a naplňuje. Konkrétní příklad je třeba ten, kdy se pracovníkem s mládeží stal někdo, kdo dříve chodil navštěvovat naše kluby jako účastník.

Máte nějakou radu pro ty mladé lidi, kteří přemýšlí o práci v neformálním vzdělávání?

Být pracovníkem s mládeží v Gruzii není jednoduchá cesta. Klíčem je milovat to, co děláte, podporovat mladé lidi a věřit jim. Mladí mají ohromný potenciál být úspěšní, nejdůležitější je věřit jim a vést je k tomu, aby si věřili i oni sami.

Setkala jste se vy osobně během vaší pracovní cesty s nějakými překážkami, a jestli ano, jak jste je překonala?

Nevybavuji si žádnou významnou věc, která by mě nějak negativně ovlivnila nebo byla nějakým způsobem extrémně náročná, i když samozřejmě výzvy a překážky najdeme v každé profesi. Věnovat se

najednou několika mladým lidem může být náročné, speciálně v momentech, kdy dojde k nějaké krizové situaci, například, že se někdo zraní nebo onemocní. Když jste na výjezdu s mladými lidmi, jste zodpovědní za jejich bezpečnost, zdraví a psychickou pohodu. Když se stane něco nečekaného, může to být emočně náročné, občas se objeví i pocity viny a osobního selhání.

Mohla byste s námi sdílet nějaký oblíbený zážitek nebo zkušenost z vaší práce?

Dobře si vzpomínám na všechny momenty, zejména na naše letní kempy. Jeden konkrétní mi ale přece jen vytane na mysli. Byla jsem mimo práci a zrovna jsem měla narozeniny. Asi deset dní poté jsem přišla do práce a naši mladí účastníci mě překvapili obrovským nápisem, kde bylo napsáno „Všechno nejlepší, máme tě moc rádi“. Doted' mám ten nápis v kanceláři, dobíjí mě energií. Tyto momenty mají speciální místo v mém srdci.

Měla jste při výběru vašeho povolání nějaký vzor, který vás inspiroval?

Poprvé jsem se setkala s neformálním vzděláváním, když mi bylo šestnáct. Prošla jsem výběrovým řízením a stala se členkou výboru mladých v našem městě, který měl na starosti zastupování nejmladší generace, která se chtěla podílet na místním veřejném životě. Koordinátorka celého projektu, jedna zaměstnankyně místní neziskové organizace, byla právě tímto vzorem. Byl to příklad silné, vzdělané, chytré a odvážné ženy, ke které jsem mohla vzhlížet. Už když jsem ji viděla poprvé, tak jsem si řekla, že až vyrostu, chci být jako ona. Pracovala neúnavně na rozvoji mladých lidí a bojovala za nás. V Gruzii má toto odvětví neustále problémy se nějak uchytit a najít si své vlastní místo a ona pro mě představovala to odhodlání, které je potřebné k překonávání těchto překážek.

Jak se vyrovnáváte s pracovními neúspěchy?

Je pro mě emočně náročné přiznat si neúspěch,

ale ve výsledku je to vlastně znak toho, že bych někde měla víc zabrat, zkusit to znovu a překonat to, že se něco nepovedlo, jinak svých cílů nedosáhnou.

„Chci podpořit mladé ve své generaci, aby se mohli rozvíjet podle toho, co je baví.“

Co vás motivuje ve vaší práci pokračovat?

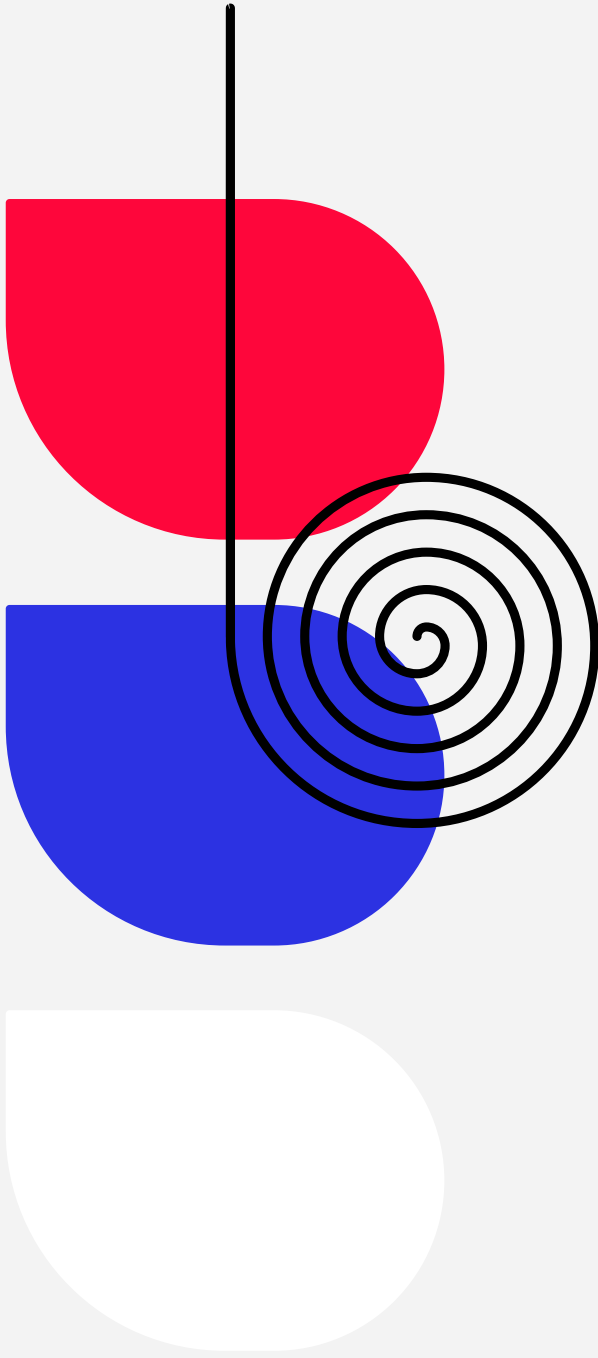
Mládež, mládež a zase mládež. Čím více mladých dostane příležitosti ke svému rozvoji, tím větší moje motivace je. Každá mladá osoba, která je momentálně v procesu sebeobjevování, která možná ještě neměla žádný kontakt neformálním vzděláváním nebo s pracovníky s mládeží, mi slouží jako zdroj motivace.

Jakým specifickým problémům čelí mladí lidé a pracovníci s mládeží, potažmo neformální vzdělávání v Gruzii?

Obor neformálního vzdělávání čelí v Gruzii řadě výzev. Jednou z nich je nedostatek pracovníků s mládeží. Další je ta, že pracovníci s mládeží nejsou zaměstnáni ve všech organizacích, kde je jejich přítomnost klíčová. Zároveň ne všichni pracovníci, kteří pracují s mládeží, jsou trénováni na tuto pozici. To může vést k neúmyslnému poškození mladých, se kterými pracují. V neposlední řadě je problémem, že práce s mládeží není uznávaná v Gruzii jako profese. V řadě evropských států se dá tento obor i studovat na univerzitě, v Gruzii jsme ještě na tento level nedosáhli. Organizace, ve které pracuji, nabízí profesní certifikáty pro pracovníky s mládeží. Nicméně tyto programy nejsou ekvivalentní bakalářskému nebo magisterskému programu v tomto oboru.

ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JAN
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKET ANNA
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JAN
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKET ANNA
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JAN
MANANA IVANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKET
ANNA ZUZANA KETEVAN MIRA IVANA TAKO MANANA LUCIE MANANA JAN
MANANA ZUZANA MARIAM KETEVAN MARIAM DANIELA NATO MARKET